

Inventarisatie buitengebied Hellendoorn

Gemeente Hellendoorn
Willem-Alexanderstraat 7
7442 MA NIJVERDAL

Adriaan Dubbeldam
06 55 88 04 56
a.dubbeldam@dlvadvis.nl

Datum
13-04-2026

DLV Rundvee Advies BV - KVK 09108587

VOORWOORD

Het buitengebied van de gemeente Hellendoorn heeft veel verschillende functies en belangen. Er is ruimte voor natuur, landbouw, water, wonen en recreatie. Deze functies hangen sterk met elkaar samen. In het gebied zijn verschillende partijen actief, zoals boeren, natuurorganisaties, bewoners, overheden en netbeheerders. Zij kijken ieder op hun eigen manier naar wat er speelt en wat er mogelijk is.

In dit rapport staat een overzicht van de huidige situatie in het buitengebied. Dit noemen we een nulmeting. We hebben gekeken naar zes thema's: bodem en water, natuur, landbouw, energie en klimaat, wonen en sociaal-economische ontwikkelingen. Per thema beschrijven we hoe het nu is, welke ontwikkelingen er zijn en welke ruimte er nodig is.

Het rapport is samen gemaakt met specialisten van de gemeente Hellendoorn. Ook mensen en organisaties uit het gebied hebben hun kennis en ideeën ingebracht. We hopen dat deze nulmeting helpt om een duidelijk en feitelijk beeld te krijgen van het buitengebied. Zo kan het een goed startpunt zijn voor gesprekken en besluiten.

Het is belangrijk om te beseffen dat dit rapport maar één manier van kijken laat zien. Het buitengebied kan op verschillende manieren worden bekeken. Dat hangt af van iemands rol, belang of achtergrond. Ook tijd speelt een rol: het verleden, de situatie nu en de toekomst geven ieder een ander beeld.

In de bijlagen staat extra informatie die deze verschillende manieren van kijken uitlegt en verdiept. De bijlagen zijn opgenomen in hoofdstuk 7.

De lezer nodigen we uit om dit rapport met een open blik te lezen. Zie het niet als een vast oordeel, maar als een gezamenlijke basis. Vanuit deze basis kunnen we met elkaar in gesprek en samen werken aan de toekomst van het buitengebied.

We bedanken iedereen die heeft meegewerkt aan dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

1	SAMENVATTING	4
2	LEESWIJZER EN METHODIEK	6
3	INVENTARISATIE DATA	8
3.1	Water & Bodem	8
3.2	Natuur	13
3.3	Landbouw	18
3.4	Klimaat en energie	30
3.5	Wonen	31
3.6	Sociaal-economisch	35
4	INVENTARISATIE OPGAVEN	38
4.1	Water en bodem	38
4.2	Natuur	38
4.3	Landbouw	41
4.4	Klimaat en energie	42
4.5	Wonen	44
4.6	Sociaaleconomisch	45
5	INVENTARISATIE PRAKTIJKERVARINGEN	47
5.1	Resultaat agrarische buurtschapsbijeenkomsten	47
5.2	Resultaat interviews	48
6	INVENTARISATIE AANDACHTSPUNTEN	50
6.1	Water en bodem	50
6.2	Natuur	51
6.3	Landbouw	51
6.4	Klimaat en energie	52
6.5	Wonen	53
6.6	Sociaaleconomisch	53
7	BIJLAGEN	54
B1.	Gebruikte datasets en bronnen	54
B2.	Betrokken gesprekspartners	56
B3.	Gebruikte definities en begrippenlijst	56
B4.	Overige bijlagen	58

1 SAMENVATTING

Deze inventarisatie is een overzicht van de huidige situatie in het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Het gaat om een nulmeting: een feitelijk beeld van hoe het gebied er nu uitziet en welke ontwikkelingen er spelen. De inventarisatie is opgesteld als basis voor het vervolg en is bedoeld voor de gemeente, gebiedspartners, ondernemers, bewoners en andere betrokkenen in het buitengebied.

In deze rapportage zijn verschillende thema's afzonderlijk onderzocht, zoals water en bodem, natuur, landbouw, klimaat en energie, wonen en sociaaleconomische ontwikkelingen. Deze thema's hangen sterk met elkaar samen en hebben invloed op elkaar. In deze inventarisatie zijn ze zo goed mogelijk apart beschreven, met aandacht voor de onderlinge samenhang. Per thema zijn de belangrijkste kenmerken, ontwikkelingen, aandachtspunten en knelpunten in beeld gebracht.

Het bodem- en watersysteem vormt de basis van het buitengebied van Hellendoorn. De opbouw van de bodem en de manier waarop water door het gebied stroomt, bepalen in grote mate het landgebruik, de natuur en de gevoeligheid voor droogte en wateroverlast. Er zijn duidelijke verschillen tussen hogere zandgronden en lagere beekdalen. Dit zorgt voor zowel knelpunten als kansen, bijvoorbeeld op het gebied van water vasthouden en het verdelen en beschermen van drinkwater. Tegelijk zorgen klimaatverandering en Europese regels voor waterkwaliteit ervoor dat water en bodem een steeds grotere rol spelen in ruimtelijke keuzes.

De natuur in het buitengebied bestaat uit beschermde gebieden, landschapselementen en agrarisch gebied. Opgaven voor Natura 2000, het Natuurnetwerk Nederland en groenblauwe dooradering vragen ruimte en beïnvloeden het gebruik van het gebied. Dit kan leiden tot spanning met andere functies, maar biedt ook kansen voor versterking van biodiversiteit en het combineren van natuur en landbouw, bijvoorbeeld via agrarisch natuurbeheer.

Het buitengebied kent een mix van functies, waarbij landbouw een belangrijke rol speelt in het gebruik van de ruimte en het beheer van het landschap. Tegelijk staat de sector voor uitdagingen, zoals veranderende regelgeving, druk op de ruimte en veranderingen in het verdienmodel. Er zijn ook kansen, bijvoorbeeld voor nieuwe vormen van ondernemerschap, samenwerking en een bijdrage aan waterbeheer, natuur en energie.

De opgave voor klimaat en energie vraagt ruimte voor duurzame energie, zoals zon en wind. Er zijn plannen en projecten in ontwikkeling die een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Tegelijk spelen er knelpunten, zoals beperkte netcapaciteit en de impact op het landschap. Ook zijn er kansen voor groen gas en het combineren van energie met andere functies.

Op het gebied van wonen is er behoefte aan nieuwe woningen, vooral voor eigen inwoners. Ontwikkelingen vinden vooral plaats in de kernen, maar hebben ook invloed op het buitengebied. Vrijkomende agrarische erven bieden kansen voor hergebruik, maar vragen om zorgvuldige afwegingen in relatie tot andere functies en de kwaliteit van het landschap.

Sociaaleconomisch wordt het buitengebied gekenmerkt door kleinschalige bedrijvigheid, een mix van functies en een sterke sociale samenhang. Bewoners ervaren het gebied als prettig om in te wonen en te werken. Tegelijk zijn er aandachtspunten, zoals bereikbaarheid, voorzieningen en de manier waarop verschillende functies samenkomen in dezelfde ruimte.

Uit gesprekken met agrariërs, ondernemers en andere betrokkenen blijkt dat het buitengebied over het algemeen positief wordt gewaardeerd. Tegelijk zijn er verschillende belangen en zorgen.

Ondernemers geven aan dat ruimte in vergunningverlening belangrijk is voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Ook worden leegstand, druk op de ruimte en de samenhang tussen functies als aandachtspunten genoemd.

Samenvattend laat deze inventarisatie zien dat het buitengebied van Hellendoorn veel kwaliteiten heeft, maar ook voor meerdere opgaven staat die samenkomen in dezelfde ruimte. Dit vraagt in de toekomst om afstemming en keuzes tussen functies. Deze nulmeting vormt daarvoor een gezamenlijke en feitelijke basis.

2 LEESWIJZER EN METHODIEK

Deze rapportage beschrijft de huidige situatie van het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Dit noemen we een nulmeting. Het doel is om per onderwerp te laten zien hoe het gebied er nu uitziet, welke kenmerken er zijn en welke plannen en ontwikkelingen al spelen.

De nulmeting zorgt ervoor dat alle betrokken partijen dezelfde basisinformatie hebben. Deze informatie kan worden gebruikt voor nieuw beleid, gebiedsprocessen en besluitvorming.

De rapportage gaat over het hele buitengebied van de gemeente Hellendoorn. De volgende onderwerpen komen aan bod: water en bodem, natuur, landbouw, klimaat en energie, wonen en de sociaaleconomische situatie.

Met betrekking tot de landbouw is uitgegaan van het meest historische jaartal (2016) waarvoor gegevens die we nodig hadden beschikbaar waren. Het gaat om een momentopname met de meest recente informatie tot en met het eerste kwartaal van 2026.

Opbouw van de rapportage

De rapportage bestaat uit drie onderdelen:

1. Inventarisatie data

Een beschrijving van de huidige situatie per onderwerp, gebaseerd op beschikbare gegevens en kaarten.

2. Inventarisatie opgaven

Een overzicht van de belangrijkste uitdagingen en aandachtspunten in het buitengebied.

3. Inventarisatie praktijkervaringen

Informatie uit gesprekken, interviews en bijeenkomsten in het gebied.

Deze opbouw zorgt ervoor dat eerst de feiten worden beschreven. Daarna worden de opgaven en ervaringen uit de praktijk toegevoegd.

Werkwijze en bronnen

De informatie in deze rapportage komt uit verschillende bronnen:

▪ Data-analyse

Bijvoorbeeld gegevens over landbouw, natuurbeheer, stikstof, woningbouw, energie en bodem en water.

▪ GIS-kaarten

Per onderwerp zijn kaarten gebruikt of gemaakt die laten zien hoe het gebied is ingedeeld, zoals natuurgebieden, eigendom, waterstructuren en mogelijke woningbouwlocaties. De kaarten zijn als afbeelding in deze rapportage opgenomen. Door de grote van de afbeelding is het soms lastig om op detail niveau in te zoomen. Veel kaarten zijn via de vermelde bronnen ook digitaal te vinden.

▪ Documentanalyse

Beleidsstukken en rapporten van onder meer de gemeente Hellendoorn, de provincie Overijssel, het Rijk, BIJ12, LVVN, RVO, waterschappen en netbeheerders.

▪ Gesprekken en bijeenkomsten

Met vakspecialisten van de gemeente, gebiedspartners en andere betrokkenen. Ook zijn keukentafelgesprekken gevoerd met agrarische ondernemers en is gesproken met afgevaardigden van landbouworganisaties, waaronder LTO West-Twente.

In de bijlagen staat een overzicht van alle gebruikte bronnen en kaarten per onderwerp. In de rapportage wordt op sommige plekken verwezen naar extra informatie via links.

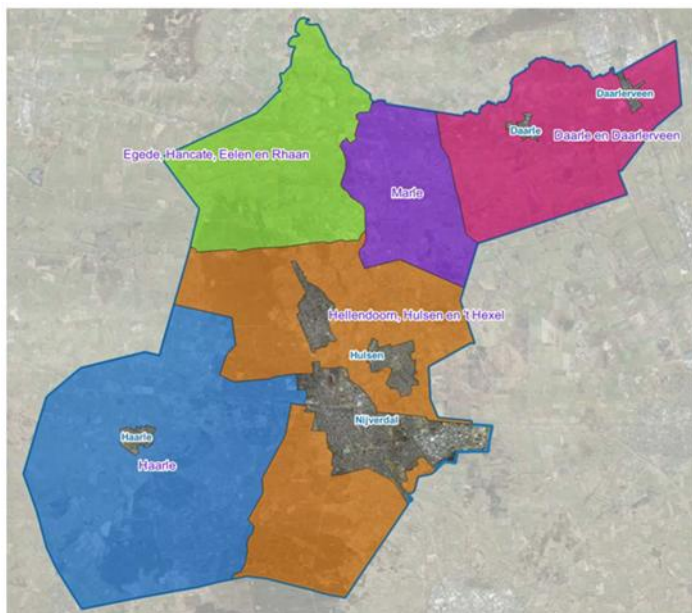
Proces en betrokken partijen

De nulmeting is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Hellendoorn, in samenwerking met DLV Advies. Het project is begeleid door een kernteam met vakspecialisten, projectpartners en procesbegeleiders.

Tijdens het proces zijn themasessies georganiseerd en is regelmatig overleg geweest met het kernteam. Ook is er informatie opgehaald in het gebied, zodat praktijkervaringen zijn meegenomen in de analyse.

Deze rapportage bevat geen beleidskeuzes of toekomstplannen. Het is een beschrijving van de huidige situatie en de context waarin later keuzes gemaakt kunnen worden.

De inventarisatie richt zich op het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Dit gebied is verdeeld in vijf deelgebieden (zie figuur 1). Voor een aantal onderwerpen worden de resultaten per deelgebied weergegeven. Deze gebieden zijn niet helemaal hetzelfde als de buurtschappen. Dat komt omdat in sommige buurtschappen weinig (agrarische) bedrijven zijn. Als we de indeling van de buurtschappen hadden aangehouden, dan zou informatie uit dit rapport herleidbaar zijn naar individuen bedrijven. Dat willen we niet.

Figuur 1. Deelgebieden gemeente Hellendoorn

3 INVENTARISATIE DATA

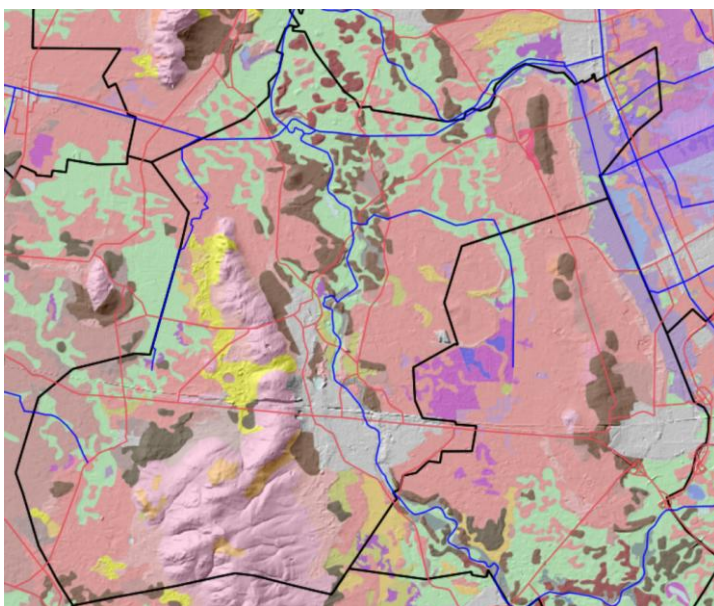
3.1 Water & Bodem

Het bodem- en watersysteem vormt de basis van het buitengebied van Hellendoorn. De bodem en de manier waarop water door het gebied stroomt, bepalen hoe het land wordt gebruikt, waar natuur zich ontwikkelt en waar droogte of wateroverlast kunnen ontstaan.

Bodemtypes

Binnen de gemeente komen verschillende bodemsoorten voor. Het grootste deel bestaat uit zandgronden (geel en roze). Daarnaast zijn er lagere en nattere gebieden in de beekdalen en langs waterlopen (lichtgroen). Ook komen op sommige plekken oude landbouwgronden voor, de zogenoemde enkeerdgronden (donkerbruin op de kaart).

De hogere zandgronden zijn meestal geschikt voor landbouw, maar zijn ook gevoelig voor droogte. De lagere delen en beekdalen zijn natter en spelen een belangrijke rol bij het afvoeren en vasthouden van water. De verschillen in bodemtype hebben daarmee veel invloed op hoe het gebied wordt gebruikt.

- Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- Duinvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Haarpodzolgronden; grof zand
- Moerige eerdgronden met een zanddek en een moerige tussenlaag op zand

Figuur 2. Landschappelijke Bodemkaart Gemeente Hellendoorn (Bron: [Bodemdata](#))

De landschappelijke bodemkaart laat zien hoe de bodem en het landschap in de gemeente zijn opgebouwd. Op de kaart zijn verschillende bodemtypen en landschappen te zien. Dit geeft inzicht in hoe het gebied is ontstaan en hoe het ruimtelijk is opgebouwd.

Voor een uitgebreide uitleg van de indeling en legenda wordt verwezen naar de website van: [Bodemdata](#).

Watergangen

Het gebied heeft een fijn netwerk van watergangen, sloten en beken. De Regge is de belangrijkste watergang in de gemeente. Midden door Hellendoorn loopt de grens tussen het gebied van Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD) en Waterschap Vechtstromen. De Sallandse Heuvelrug vormt hierbij de natuurlijke grens tussen de twee waterschappen.

Het watersysteem zorgt voor de afvoer van water, maar helpt ook om water vast te houden in droge perioden.

In de gemeente Hellendoorn bestaat ongeveer 151 hectare (1,18%) uit oppervlaktewater. Een deel hiervan bestaat uit wateren die onder de Kaderrichtlijn Water (KRW) vallen. Binnen (of deels binnen) de gemeente liggen onder andere de volgende KRW-waterlichamen:

- Beneden-Regge (oppervlaktewaterlichaam)
- Kleine Regge
- Diverse regionale beken (deel van KRW-waterlichaam)

KRW-oppervlaktewaterlichamen zijn grotere wateren die onder de Europese Kaderrichtlijn Water vallen. Dit zijn bijvoorbeeld rivieren, beken en meren. Zo'n waterlichaam bestaat niet alleen uit het water zelf, maar ook uit de bodem, de oevers en de planten en dieren die er leven.

De waterbeheerders, zoals waterschappen en Rijkswaterstaat, zijn verantwoordelijk voor deze wateren. Zij beoordelen regelmatig de kwaliteit van het water.

Bij deze beoordeling wordt gekeken naar:

- de ecologische kwaliteit (zoals planten, dieren en waterleven);
- de chemische kwaliteit (zoals stoffen in het water).

Daarnaast valt ook het grondwaterlichaam Zand Oost-Nederland onder de KRW. Dit is geen zichtbaar water, maar een ondergrondse laag met grondwater die zich uitstrekt over meerdere gemeenten. Het heeft dus geen duidelijke oppervlakte binnen één gemeente, zoals een beek of meer dat wel heeft. Voor het meten en beoordelen van zowel oppervlaktewater als grondwater gelden vaste regels. Deze regels komen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

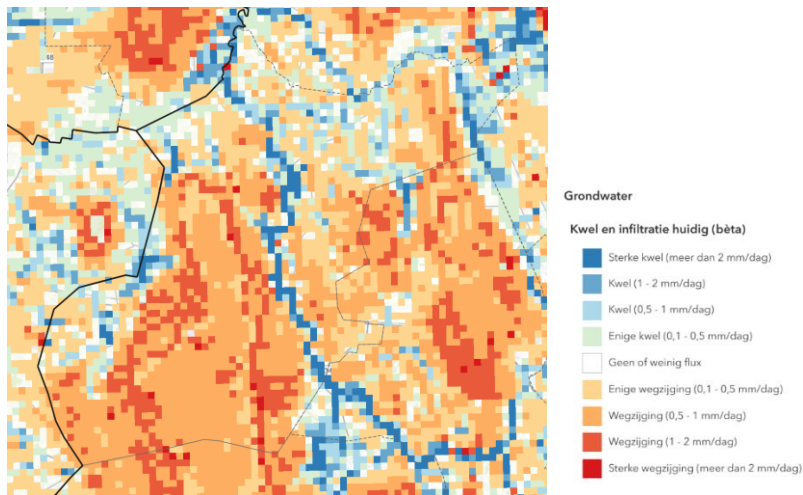
Figuur 3. KRW-oppervlaktewaterlichamen (Bron: [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#))

In de bijlage in hoofdstuk 7 (B1) op pagina 53 staat bij het thema Water een link naar de leggers oppervlaktewater per waterschap. Hierin zijn alle watergangen in de gemeente te vinden.

(On)zichtbare waterstructuren

Naast de watergangen die je kunt zien, zijn er ook waterstromen die je niet ziet. Dit zijn bijvoorbeeld grondwaterstromen, plekken waar water omhoogkomt (kwel) en plekken waar water in de bodem zakt (infiltratie). Ook oude waterlopen spelen hierbij een rol, ook al zijn die niet altijd zichtbaar in het landschap.

Deze ondergrondse waterstromen bepalen waar het nat of juist droog is en hoe water zich door het gebied verplaatst. In Hellendoorn hangen deze processen samen met de bodem en het hoogteverschil tussen de hogere zandgronden en de lagere beekdalen.

Figuur 4. Kwel en infiltratie huidig (Bron: kennishub landelijk gebied Overijssel)

Deze kaart laat zien hoe water zich onder de grond verplaatst. Kwel betekent dat grondwater naar boven komt. Bij infiltratie zakt water juist de bodem in. Op de kaart is te zien waar dit veel of weinig gebeurt. De kaart geeft daarmee inzicht in natte en droge delen van het gebied. Deze ondergrondse waterstromen zijn belangrijk voor de waterhuishouding, natuur en landbouw.

Droogte en wateroverlast

Het buitengebied van Hellendoorn heeft te maken met zowel droogte als wateroverlast. Op de hogere zandgronden kan in droge perioden snel een tekort aan water ontstaan. In de lagere delen en beekdalen kan juist water blijven staan bij hevige regenval. Op de website van de Waterschap Vechtstromen is een kaart te vinden waarop gebieden met kans op wateroverlast zijn weergegeven, bijvoorbeeld bij extreme neerslag (T=100 bui). Deze kaart laat zien welke delen van het gebied gevoelig zijn voor droogte en welke gebieden juist kans hebben op wateroverlast. Dit geeft inzicht in de verschillen binnen het buitengebied en de werking van het watersysteem.

Als een locatie gevoelig is voor wateroverlast, kan dit worden meegenomen bij nieuwe ontwikkelingen. Ook is het belangrijk om voldoende ruimte te behouden voor waterberging. Het watersysteem speelt een belangrijke rol in het omgaan met deze verschillen. Daarbij wordt gewerkt volgens het principe: water eerst vasthouden, dan bergen en pas als laatste afvoeren. Dit helpt om droogte te beperken en wateroverlast te voorkomen.

In het Handboek Openbare Ruimte van de gemeente Hellendoorn staan richtlijnen voor hoe de openbare ruimte wordt ingericht om beter met extreme neerslag en droogte om te gaan.

Bodemgebruik

Binnen het buitengebied van de gemeente Hellendoorn is landbouwgrond het grootste onderdeel van het landgebruik. In totaal gaat het om 6.124 hectare agrarische cultuurgrond. Dit maakt landbouw de belangrijkste functie in het gebied.

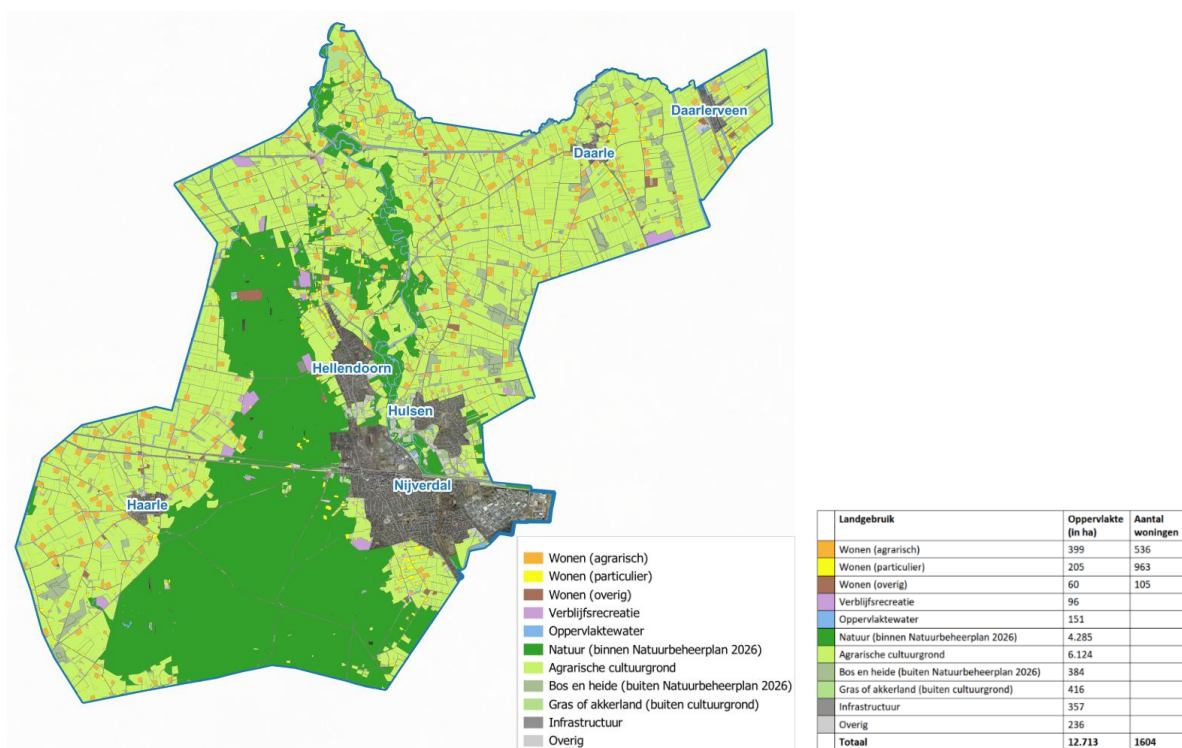
Naast landbouw bestaat het buitengebied uit verschillende andere functies. Zo is er 4.285 hectare natuur (volgens het Natuurbeheerplan 2026), 384 hectare bos en heide en 416 hectare gras- en akkerland dat niet als cultuurgrond is geregistreerd.

Verder zijn er onder andere:

- 399 hectare agrarische bouwblokken (met 536 bedrijfswoningen);
- 205 hectare particulier wonen (met 963 woningen);
- 60 hectare andere bedrijvigheid (met 105 bedrijfswoningen);
- 96 hectare verblijfsrecreatie;
- 151 hectare oppervlaktewater;
- 357 hectare infrastructuur;
- 236 hectare overige functies.

In totaal is het buitengebied 12.713 hectare groot en staan er 1.604 woningen.

De landgebruiksk kaart is gemaakt met gegevens uit verschillende bronnen, zoals ruimtelijke plannen, het Natuurbeheerplan Overijssel 2026, landbouwgegevens en de Basisregistratie Topografie. Hiermee is een zo compleet mogelijk beeld gegeven van het huidige gebruik van het gebied. De verdeling van het bodemgebruik hangt sterk samen met de bodemtypen en de waterhuishouding.

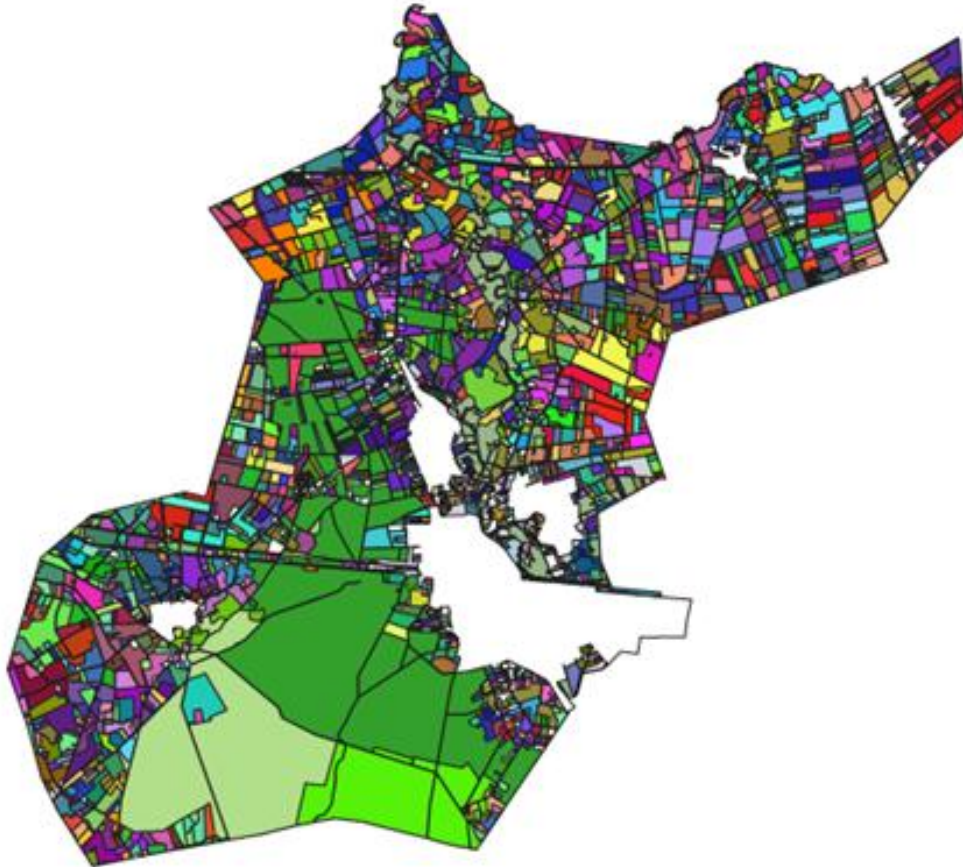

Figuur 5. Landgebruiksk kaart Hellendoorn (Bron: Kadaster 2026)

Eigendomssituaties

De grond in het buitengebied is in handen van verschillende eigenaren. Dit zijn onder andere agrarische bedrijven, particulieren en terrein beherende organisaties. Op figuur 6 is te zien welke eigenaren 1 hectare of meer grond bezitten binnen de gemeente Hellendoorn.

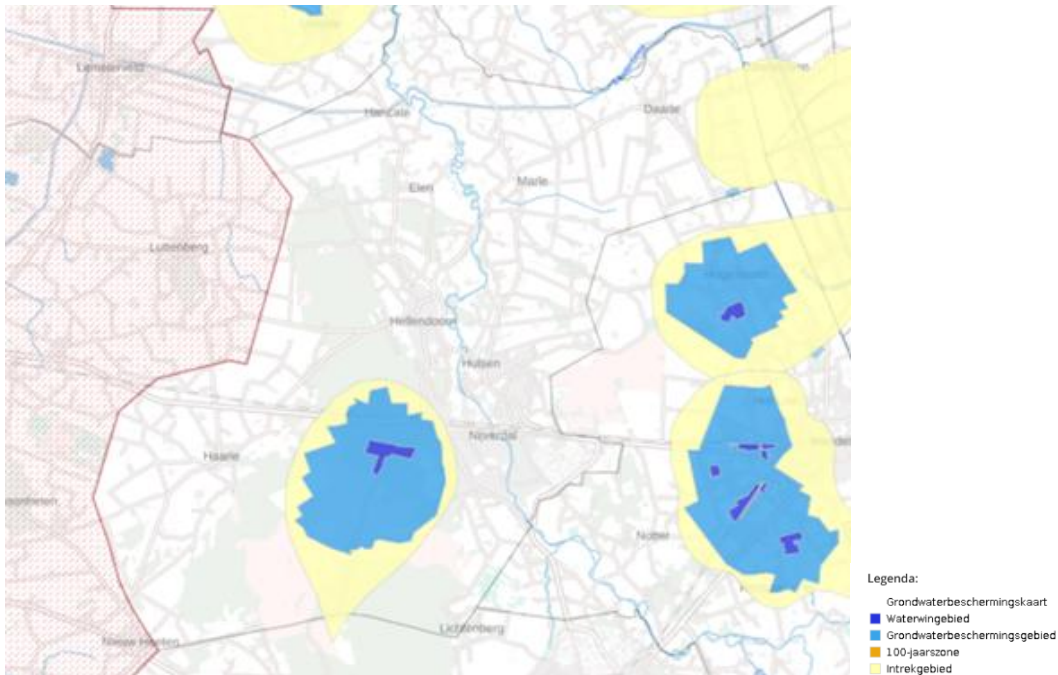
In totaal gaat het om 958 eigenaren. De kaart laat zien hoe het grondbezit is verdeeld over het gebied. Elke eigenaar heeft een eigen kleur. Hierdoor is goed te zien waar grond aaneengesloten ligt en waar het juist versnipperd is.

Figuur 6. Eigendomsverhouding (Bron: Kadaster 2026)

Drinkwaterwingebieden

Binnen de gemeente zijn gebieden aangewezen voor drinkwaterwinning (donkerblauw) en grondwaterbescherming (blauw). De gele gebieden zijn waterintrekgebieden. Voor het waterintrekgebied bij Daarle en Daarlerveen geldt dat hier voorlopig nog geen drinkwater wordt gewonnen. Deze gebieden zijn belangrijk voor de drinkwatervoorziening. Daarom gelden er regels voor het gebruik van de bodem en het grondwater. Bijvoorbeeld om vervuiling te voorkomen en zorgvuldig om te gaan met het landgebruik.

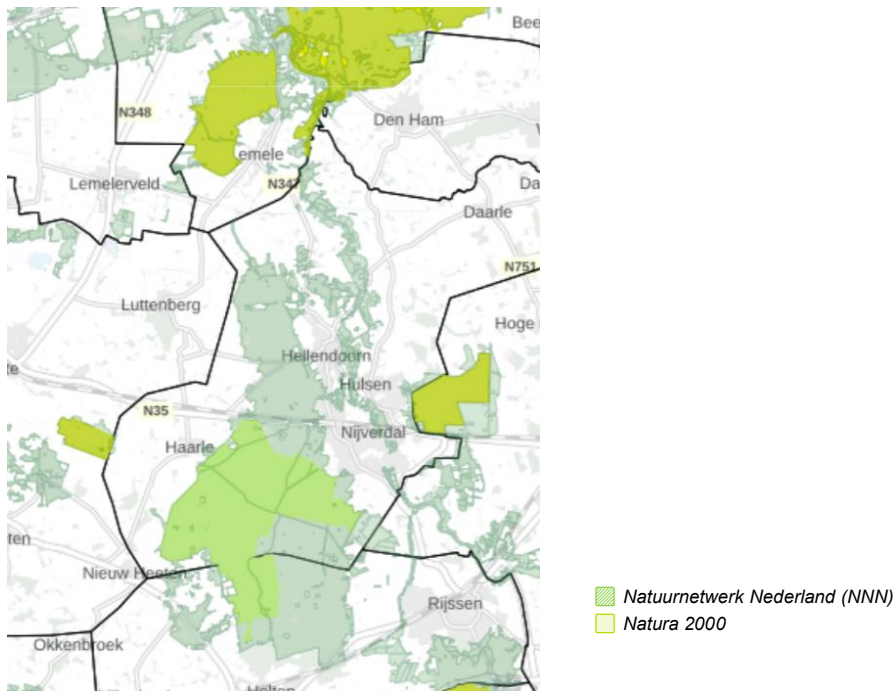
Figuur 7. Grondwaterbeschermingskaart (Bron:RIVM 2026)

3.2 Natuur

De gemeente Hellendoorn heeft belangrijke natuurwaarden. In het gebied komen meerdere opgaven voor natuur en water samen. Deze opgaven hebben invloed op hoe het buitengebied wordt gebruikt en ingericht.

Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Binnen de gemeente Hellendoorn ligt het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug. Ook ligt een klein deel van het Wierdense Veld binnen de gemeente. Het Boetelerveld ligt in de gemeente Raalte en het Vecht- en Beneden-Reggegebied in de gemeenten Hardenberg en Ommen. Deze gebieden liggen buiten Hellendoorn, maar kunnen wel worden beïnvloed door activiteiten in Hellendoorn. Tegelijk hebben deze gebieden, door hun beschermde status, ook invloed op wat er mogelijk is binnen de gemeente, bijvoorbeeld door regels voor stikstof en natuur.

Figuur 8. Kaart Natura 2000 en NNN

Naast Natura 2000 (geel/groen) maakt een deel van het buitengebied ook deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (lichtgroen). Dit zijn gebieden waar de natuur beschermd en ontwikkeld wordt.

In NNN-gebieden gelden regels om de natuur te beschermen. Nieuwe ontwikkelingen zijn hier alleen toegestaan als ze de natuur niet verslechteren. In sommige gevallen moet natuur juist worden versterkt of uitgebreid. Deze regels zijn beschreven in het Natuurbeheerplan van de provincie Overijssel en in de regels van de Omgevingswet.

De aanwezigheid van Natura 2000, NNN en overgangszones betekent dat in een deel van het buitengebied niet alles mogelijk is. Activiteiten zoals bouwen, uitbreiden of veranderen van grondgebruik moeten passen bij de natuurdoelen. Vaak is hiervoor een vergunning nodig en wordt gekeken naar de effecten op natuur, water en stikstof.

Rond de Natura 2000-gebieden, zoals de Sallandse Heuvelrug, liggen ook zogenoemde overgangszones. Dit zijn gebieden rondom de natuur, meestal in het aangrenzende landbouwgebied. Deze zones helpen om de natuur te beschermen. Ze verminderen bijvoorbeeld de invloed van stikstof, verdroging en verstoring. Ook zorgen ze voor een geleidelijke overgang van landbouw naar natuur en kunnen ze natuurgebieden met elkaar verbinden.

Overgangszones hebben geen eigen juridische status, waardoor activiteiten in deze gebieden worden getoetst via bestaande vergunningen en regels: de provincie (zoals Provincie Overijssel) is meestal bevoegd gezag voor natuurvergunningen (Natura 2000), de gemeente (zoals Gemeente Hellendoorn) voor omgevingsvergunningen en het waterschap (zoals Waterschap Vechtstromen of Waterschap Drents Overijsselse Delta) voor watervergunningen.

Stikstofgevoelige natuur (KDW)

Binnen de Natura 2000-gebieden is een deel van de natuur gevoelig voor stikstof. Dit wordt inzichtelijk gemaakt met de kritische depositiewaarde (KDW). Dit is de grens die is gesteld door de overheid waarboven natuur schade kan oplopen door te veel stikstof.

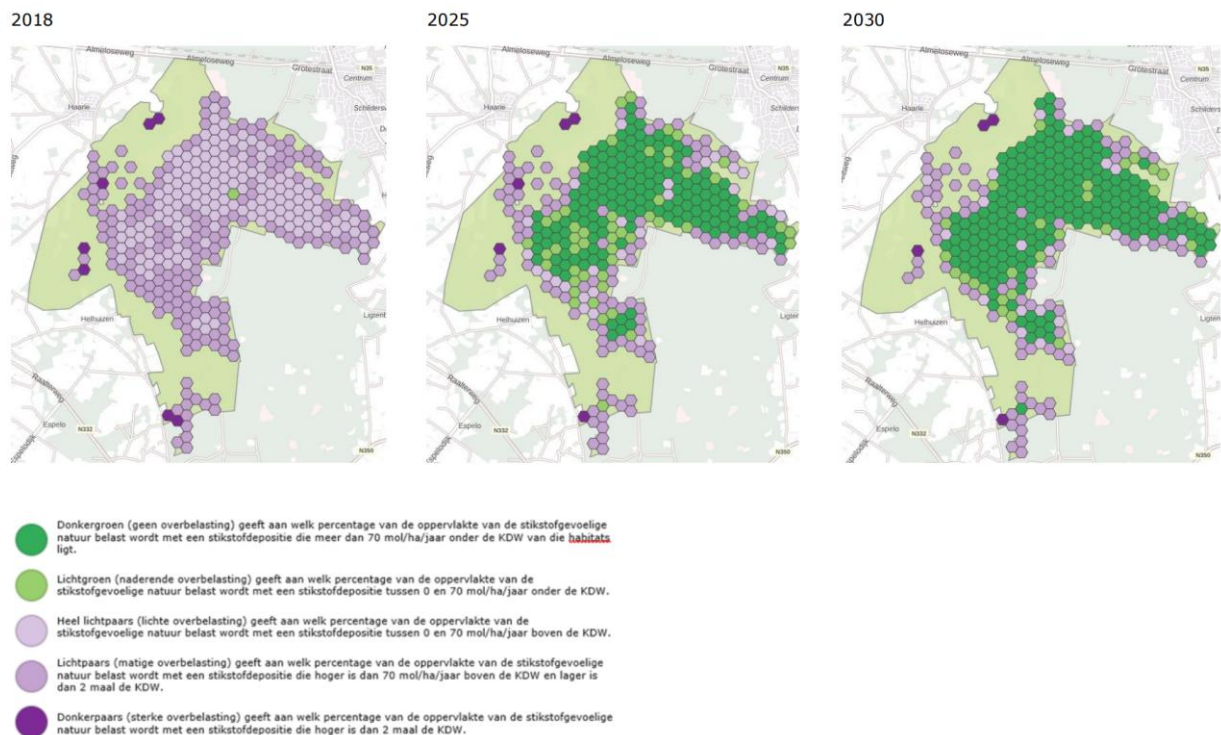
Figuur 9 laat zien hoeveel stikstof op de Sallandse Heuvelrug neerkomt in de jaren 2018, 2025 en 2030. De kaart is verdeeld in kleine vakken (hexagonen). Per vak is te zien of de hoeveelheid stikstof onder of boven de KDW ligt.

De kaarten laten zien dat in 2018 op veel plekken te veel stikstof aanwezig is. In 2025 en 2030 neemt dit af. Steeds meer delen komen onder of dichterbij de grenswaarde. Toch zijn er ook in de toekomst nog plekken waar de belasting te hoog blijft.

Het is belangrijk om het verschil te begrijpen tussen emissie en depositie. Emissie is de uitstoot van stikstof bij de bron, zoals landbouw, verkeer en industrie. Depositie is de stikstof die uiteindelijk op de natuur terechtkomt.

Depositie wordt niet direct gemeten, maar berekend met modellen. Daarbij wordt rekening gehouden met bijvoorbeeld wind, afstand en chemische processen in de lucht. Hierdoor geeft depositie een beeld van de belasting op de natuur, terwijl emissie laat zien waar de uitstoot vandaan komt.

Volgens landelijke berekeningen komt de stikstof op de Sallandse Heuvelrug uit verschillende bronnen. Ongeveer 50% komt uit de landbouw, 34% uit het buitenland, circa 10% uit verkeer en mobiliteit en de rest uit onder andere huishoudens, industrie en energie. Deze verdeling kan per plek verschillen, maar geeft een algemeen beeld. (Bron: [Aerius Monitor](#))

Figuur 9. Ruimtelijke stikstof (over) belasting in 2018, 2025 en 2030 (bron: AERIUS M22)

Voor Natura 2000-gebieden wordt regelmatig een Natuurdoelanalyse (NDA) gemaakt. In deze analyse wordt gekeken of de natuurdoelen worden gehaald en welke factoren daarop invloed hebben, zoals stikstof, water en beheer. De NDA laat zien hoe de natuur er nu voor staat en welke maatregelen nodig zijn om de doelen te bereiken. Een NDA wordt meestal eens per 6 jaar gemaakt en bijgewerkt. Zo kan worden gevolgd hoe de natuur zich ontwikkelt in de tijd.

Via onderstaande links wordt verwezen naar de meest recente natuurdoelanalyses voor de gebieden in en rond de gemeente Hellendoorn:

- [Natuurdoelanalyse Sallandse Heuvelrug 2023](#)
- [Natuurdoelanalyse Wierdense Veld 2023](#)
- [Natuurdoelanalyse Boetelerveld 2022](#)
- [Natuurdoelanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied 2023](#)

Landschapselementen

Het buitengebied van Hellendoorn bestaat uit verschillende landschapselementen, zoals houtwallen, bomenrijen, sloten, oevers en kleine bosjes. Deze liggen verspreid over het gebied en komen vooral voor in het agrarische landschap.

De grootste oppervlakken bestaan uit houtwallen (± 105 ha), bomenrijen (± 75 ha) en oevers (± 60 ha). Ook productiebos (± 55 ha) en sloten (± 45 ha) komen veel voor. Daarnaast zijn er veel kleinere elementen, zoals poelen, singels, lanen en kleine bospercelen. (Bron: [Groenblauwe elementen West-Twente](#))

Deze landschapselementen zorgen voor herkenning in het landschap en verbinden natuurgebieden met elkaar. Ze helpen ook om water vast te houden en bieden leefgebied voor planten en dieren.

Soortenrijkdom en ecologische kwaliteit

De hoeveelheid planten en dieren verschilt per gebied. In en rond natuurgebieden, zoals de Sallandse Heuvelrug en de beekdalen, is de soortenrijkdom meestal hoger dan in intensief gebruikte landbouwgebieden. De kwaliteit van natuur wordt niet apart per gemeente gemeten. Dit gebeurt vooral in natuurgebieden en via provinciale monitoring.

In gesprekken wordt ook verwezen naar de Basiskwaliteit Natuur (BKN).

Basiskwaliteit natuur (BKN) is een hulpmiddel om inzicht te krijgen in de staat van de natuur buiten beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland. Het heeft geen juridische status en is niet gekoppeld aan wet- en regelgeving. De methode kijkt naar onderdelen zoals bodem, water, soorten en leefgebieden.

De basiskwaliteit verschilt per plek en hangt samen met het landgebruik, de aanwezigheid van landschapselementen en de waterhuishouding. (Bron: [Basiskwaliteit Natuur in Overijssel](#))

Groenblauwe dooradering (GBDA)

De groenblauwe dooradering is het netwerk van landschapselementen en water, zoals houtwallen, sloten en kleine natuurgebieden.

Groenblauwe dooradering is een beleidsmatig concept van onder andere de provincie Overijssel, gericht op het versterken van natuur, landschap en biodiversiteit. Het is opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie en geeft daarmee richting aan de ontwikkeling van het landelijk gebied in Overijssel. Daarbij is het niet juridisch bindend voor andere overheden of partijen.

Dit netwerk ligt verspreid over het buitengebied en verbindt grotere natuurgebieden met elkaar. De hoeveelheid van deze elementen verschilt per gebied. In sommige delen is het netwerk fijnmazig, terwijl het in andere gebieden grover is.

Voor groenblauwe dooradering is op provinciaal niveau een ambitie gesteld: 10% van het landelijk gebied moet bestaan uit deze elementen. In Hellendoorn is dit nu ongeveer 5,2%. Dit laat zien dat er al veel aanwezig is, maar ook dat er nog ruimte is voor uitbreiding.

Op het dashboard [Groenblauwe elementen West-Twente](#) is meer informatie te vinden over de huidige situatie. Het dashboard geeft een overzicht van de aanwezigheid en verdeling van groenblauwe landschapselementen in West-Twente. In de kaart is zichtbaar waar deze elementen voorkomen en hoe ze ruimtelijk verspreid zijn over het gebied en per gemeente.

Daarnaast bevat het dashboard verschillende grafieken die inzicht geven in:

- De verdeling van landschapselementen per landschapstype (zoals essenlandschap en jonge ontginningslandschappen);
- De samenstelling naar type element, zoals houtwallen, bomenrijen, sloten en bosjes;
- Het aandeel groene en blauwe elementen;
- De verdeling per gemeente en de ligging op of buiten erven.

Onderaan wordt het totaal aantal elementen, de oppervlakte en het percentage groenblauwe dooradering weergegeven.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is een subsidieregeling waarbij agrarische ondernemers een vergoeding ontvangen voor het uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan natuur, landschap en biodiversiteit. Het gaat bijvoorbeeld om het beheren van kruidenrijk grasland, het beschermen van weidevogels of het onderhouden van landschapselementen zoals houtwallen en poelen. Het ANLb richt zich daarmee op het versterken van natuurwaarden binnen het agrarisch gebied.

De uitvoering van het ANLb verloopt via agrarische collectieven. Voor de gemeente Hellendoorn is dit Collectief Midden Overijssel, dat verantwoordelijk is voor de coördinatie, begeleiding en uitvoering van de beheermaatregelen in het gebied.

De huidige inzet van het ANLb in Hellendoorn laat zien dat er op meerdere thema's beheer plaatsvindt. Zie tabel 1.

Thema/categorie	Oppervlakte (ha)	Toelichting
Weidevogelbeheer	30,9	Gericht op bescherming van weidevogels
Legselbeheer (grasland)	15,0	Onderdeel van weidevogelbeheer, specifiek voor bescherming van nesten
Leefgebied dooradering	23,7	Gericht op soorten zoals korhoen, patrijs en steenuil
Landschapselementen	1,2	Onderdeel van dooradering zoals poelen, hakhout en hoogstamboomgaarden
Water en klimaat	6,4	Gericht op waterbeheer en klimaatmaatregelen

Tabel 1. Inzet ANLB gemeente Hellendoorn

Deze cijfers laten zien dat het ANLb in Hellendoorn op dit moment een relatief beperkte, maar wel gerichte bijdrage levert aan natuur en biodiversiteit in het agrarisch gebied. Tegelijkertijd is er in grote

delen van de gemeente potentie voor uitbreiding van het beheer. Binnen het buitengebied zijn op meerdere locaties leefgebieden aangewezen, zoals leefgebied open grasland, leefgebied dooradering en gebieden binnen de categorieën water en klimaat. Dit betekent dat er op veel plekken mogelijkheden zijn voor agrarische ondernemers om ANLb-pakketten af te sluiten en daarmee bij te dragen aan natuur en landschap. Op de [website van Collectief Midden Overijssel](#) is meer informatie te vinden.

Samenvattend

De natuur in en rondom Hellendoorn wordt bepaald door een combinatie van beschermde gebieden, landschappelijke structuren en beleidsopgaven. De aanwezigheid van Natura 2000, NNN en de provinciale ambitie voor groenblauwe dooradering zorgt ervoor dat een belangrijk deel van het buitengebied onder invloed is van natuur- en waterdoelen. Dit heeft directe gevolgen voor het gebruik en de ontwikkelmogelijkheden van het gebied.

3.3 Landbouw

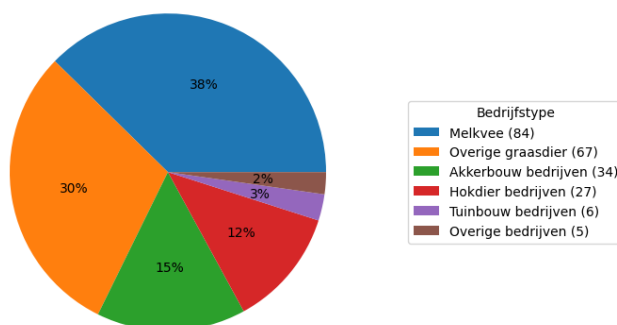
De landbouw vormt een belangrijke drager van het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Het landschap en de economische structuur worden in sterke mate bepaald door agrarische bedrijven en hun bedrijfsvoering.

Aantal bedrijven en bedrijfstypen

Binnen de gemeente Hellendoorn is sprake van een gevarieerde agrarische sector, met een mix van melkveehouderijen, overige graasdierbedrijven, intensieve veehouderij en in mindere mate akkerbouw- en tuinbouwbedrijven.

Het aantal bedrijven is de afgelopen jaren afgenomen, terwijl de gemiddelde bedrijfsomvang is toegenomen. Dit past binnen de landelijke trend van schaalvergroting en specialisatie. De melkveehouderij vormt de grootste groep bedrijven binnen de gemeente en bepaalt in belangrijke mate het grondgebruik.

Verdeling bedrijfstypen - Hellendoorn (totaal = 223)

Figuur 10. Agrarische bedrijven per bedrijfstype in 2024

De landbouw is verspreid over de verschillende buurtschappen binnen de gemeente. In de volgende figuren is het aantal bedrijven per bedrijfstypecategorie in de verschillende buurtschappen weergegeven, evenals het verloop in de periode 2016 tot en met 2024.

Uit de grafieken blijkt dat de landbouwstructuur per buurtschap verschilt, zowel in aantal bedrijven als in de verdeling van bedrijfstypen. In vrijwel alle buurtschappen is een lichte afname zichtbaar van het aantal melkveebedrijven tussen 2016 en 2024.

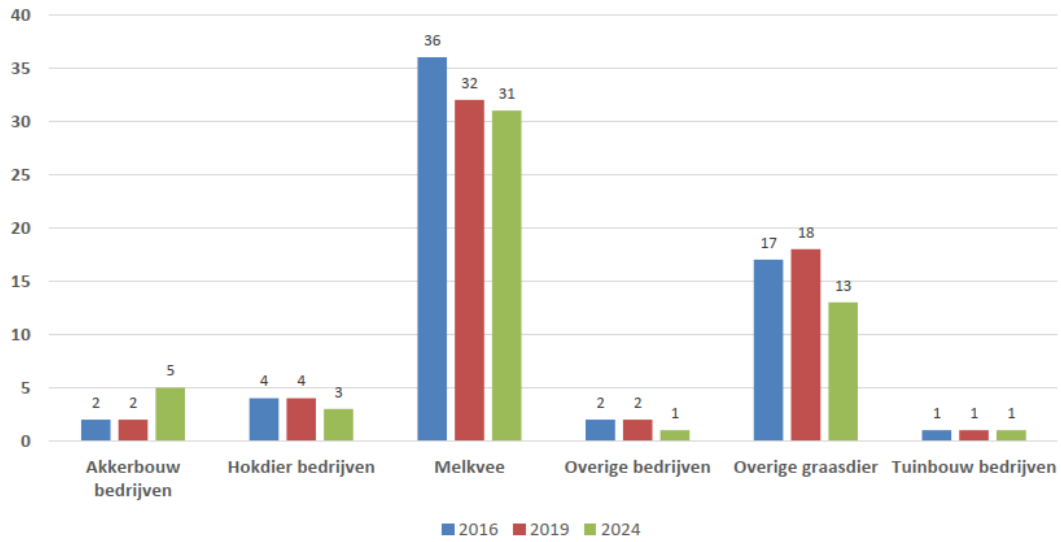
In Daarle en Daarlerveen blijft het aantal melkveebedrijven relatief hoog, ondanks een lichte daling in de tijd. In Marle en Haarle is eveneens sprake van melkvee als dominante bedrijfsvorm, maar hier is een duidelijkere afname van het aantal bedrijven zichtbaar. In deze rapportage zijn de bedrijfsbeëindigingen vanuit de Lbv (Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties) nog niet meegenomen, omdat de deelnemers wel bekend waren, maar in 2024 nog niet daadwerkelijk waren gestopt.

In Hellendoorn, Hulsen en 't Hexel blijft het aantal overige graasdierbedrijven relatief stabiel. In Egede, Hancate, Eelen en Rhaan is het beeld gemengder, met beperkte verschuivingen tussen de verschillende bedrijfstypen.

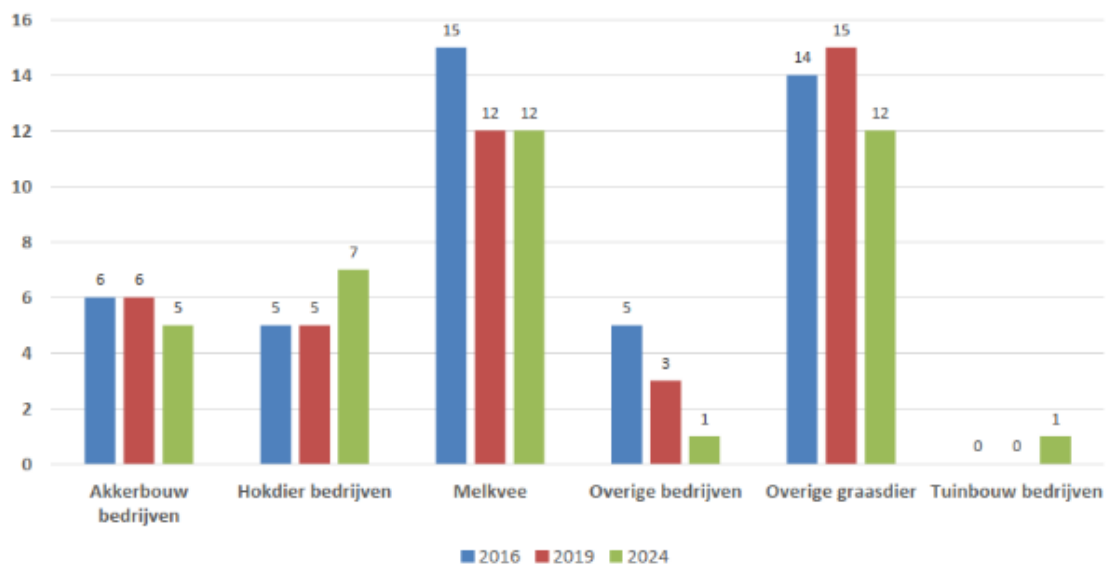
Akkerbouw- en tuinbouwbedrijven vormen in alle buurtschappen een kleine groep en laten in de tijd slechts beperkte veranderingen zien.

Samenvattend laten de cijfers zien dat de structuur van de landbouw per buurtschap verschilt, maar dat in meerdere gebieden sprake is van een afname van het totaal aantal bedrijven. Deze ontwikkeling sluit aan bij een bredere trend van schaalvergroting binnen de landbouw en toename van bedrijfsbeëindigingen.

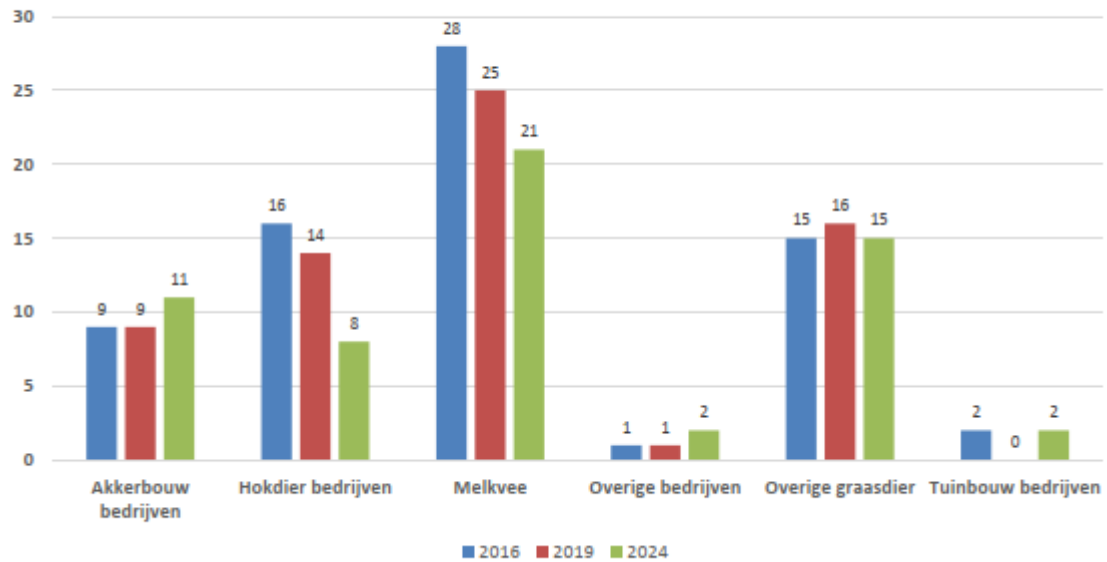
Daarle en Daarlerven - Aantal bedrijven per bedrijfstypecategorie

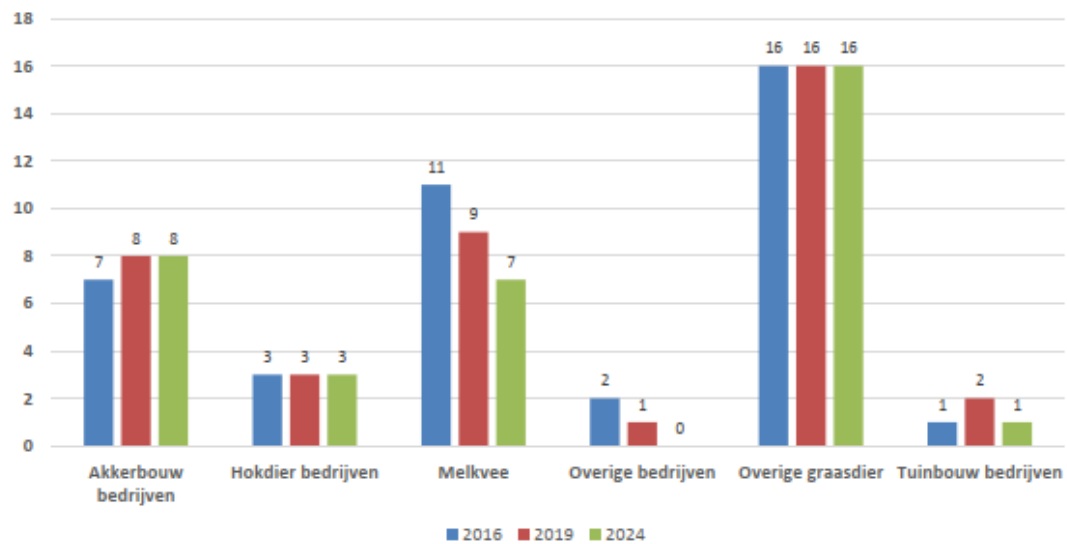
Egede, Hancate, Eelen en Rhaan - Aantal bedrijven per bedrijfstypecategorie

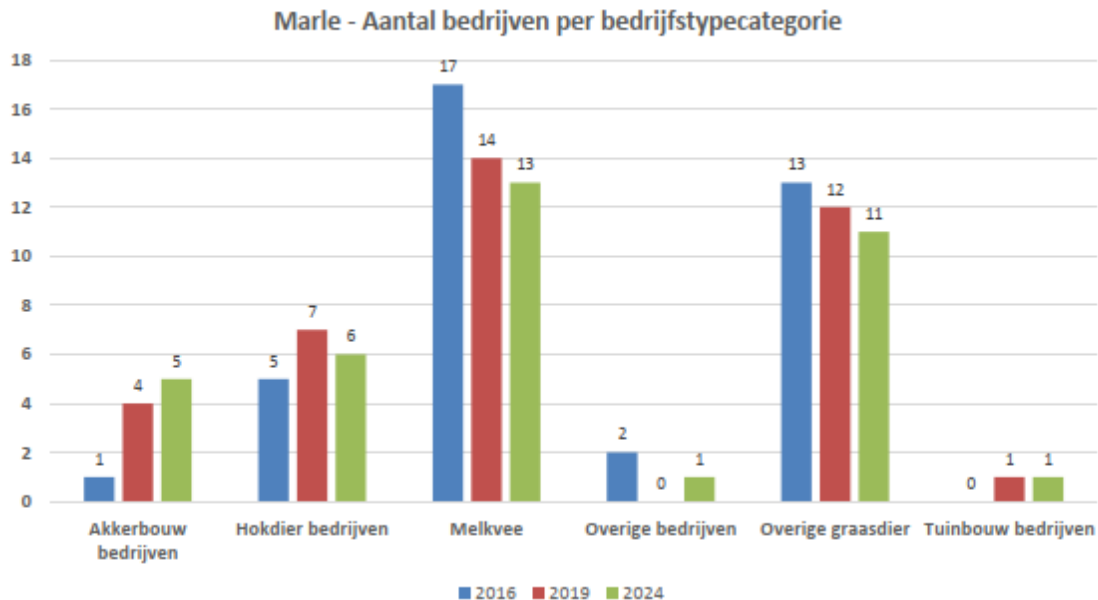

Haarle - Aantal bedrijven per bedrijfstypecategorie

Hellendoorn, Hulslen en 't Hexel - Aantal bedrijven per bedrijfstypecategorie

Figuur 11. Verloop aantal bedrijven per bedrijfstype per buurtschap

Dieraantallen en vergunde situatie

In deze paragraaf worden de actuele dieraantallen (op basis van de Gecombineerde opgave/BAB 2024) vergeleken met de aantallen die zijn toegestaan volgens de natuurvergunningen (NB-vergunningen). Dit geeft inzicht in het verschil tussen het aantal dieren dat aanwezig is en het aantal dieren dat volgens de vergunning gehouden mag worden. Uit de vergelijking blijkt dat er verschillen zijn tussen de werkelijke aantallen en de vergunde aantallen. Deze verschillen zijn deels te verklaren.

Bij melkvee en kalfkoeien is het aantal dieren in de praktijk lager dan vergund. Dit komt deels doordat bedrijven zijn gestopt, maar de vergunning nog wel bestaat. Daarnaast hebben veel melkveehouders een ruimere vergunning dan het aantal dieren dat ze nu houden. Dit wordt ook wel “latente ruimte” genoemd.

De cijfers laten zien dat er meer varkens worden gehouden dan vergund. Dat beeld klopt echter niet. Dit verschil ontstaat doordat de gegevens op twee verschillende momenten zijn verzameld. De Gecombineerde opgave geeft de situatie weer op het moment dat het bedrijf nog in werking was, met de aanwezige en vergunde dieren. De gegevens over de vergunningen zijn op een later moment opgehaald. In sommige gevallen was het bedrijf toen al gestopt en is de vergunning ingetrokken.

Doordat deze momenten niet gelijk zijn, lijkt het alsof er dieren worden gehouden zonder vergunning. In werkelijkheid is dat niet het geval.

Bij geiten is het verschil te verklaren doordat één bedrijf nog geen volledige vergunning heeft (PAS-melder). In totaal zijn er zeven professionele geitenbedrijven in de gemeente.

Bij schapen is het aantal dieren in de praktijk hoger dan vergund. Dit komt doordat veel schapen hobbymatig worden gehouden en hiervoor geen natuurvergunning nodig is.

De categorieën vleeskuikens, leghennen en ouderdieren zijn niet opgenomen in deze tabel. Het gaat om zo weinig bedrijven dat deze gegevens mogelijk te herleiden zijn naar individuele bedrijven. Om de privacy te beschermen, zijn deze categorieën daarom weggelaten.

Samenvattend laat deze vergelijking zien dat de vergunde ruimte en de werkelijke situatie niet altijd gelijk zijn. Dit verschil komt door bedrijfsbeëindiging, tijdelijke leegstand en keuzes in de bedrijfsvoering. De cijfers geven daarmee een beeld van de huidige situatie én de ruimte die op papier aanwezig is.

Diercategorie	BAB 2024 dieren	BAB 2024 bedrijven	Vergunning dieren	Vergunning bedrijven	Vershil dieren (vergunning-BAB24)
Melkvee en kalfkoeien	8841	93	12753	93	3912
Vleeskalveren/ zoogkoeien/stieren	5296	44	6625	31	1329
Jongvee melkveehouderij	4860	105	7135	98	2275
Schapen	3582	27	981	10	-2601
Geiten	12591	17	11485	7	-1106
Fokzeugen en dekberen	31052	11	13875	12	-17177
Vleesvarkens	50128	22	50368	34	240
Konijnen	0	0	35	1	35
Paarden en pony's	387	38	214	17	-173

Tabel 2. Vergelijking BAB 2024 en NB-vergunning

Gewaspercelen en landgebruik

Het landgebruik binnen de landbouw in de gemeente Hellendoorn wordt sterk gedomineerd door grasland en voedergewassen die samenhangen met de melkveehouderij. Wanneer de gewasverdeling van 2016 en 2024 met elkaar worden vergeleken, blijkt dat de structuur van het teeltpakket in grote lijnen stabiel is gebleven.

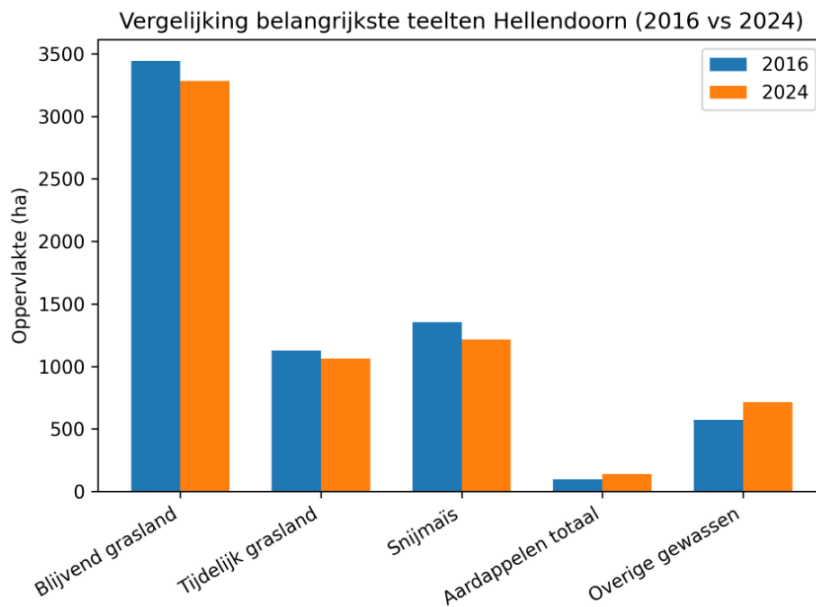
Grasland vormt veruit het grootste deel van het landbouwareaal. In 2016 bestond ongeveer 71% van de landbouwgrond uit grasland (blijvend, tijdelijk en natuurlijk grasland). In 2024 bedroeg dit aandeel ongeveer 70%. Daarmee blijft grasland de dominante vorm van landgebruik binnen de landbouw in de gemeente. Het areaal blijvend grasland nam in deze periode licht af, van circa 3.441 hectare in 2016 naar 3.283 hectare in 2024. Ook het areaal tijdelijk grasland liet een kleine afname zien. Deze ontwikkeling past binnen een relatief stabiel melkveegericht landbouwsysteem waarin grasland een centrale rol speelt.

Naast grasland vormt snijmais een belangrijke voederteelt. Het areaal snijmais nam licht af van circa 1.355 hectare in 2016 naar 1.216 hectare in 2024. Tegelijkertijd verschijnen enkele andere maisvormen in de registratie, zoals korrelmais en corncob mix, al blijft het areaal daarvan beperkt.

Samenvattend laat de vergelijking tussen 2016 en 2024 zien dat het landbouwsysteem in Hellendoorn in hoofdzaak grasland- en melkveegericht blijft. De belangrijkste veranderingen zitten niet zozeer in een verschuiving van het dominante landgebruik, maar eerder in kleine aanpassingen en een beperkte verbreding van het teeltpakket binnen het bestaande agrarische systeem.

Gewas/categorie	2016	2019	2024	Vershil 2024 t.o.v. 2019
Grasland - blijvend	3441	3312	3283	-29
Grasland - tijdelijk	1128	1162	1063	-99
Natuurgrasland (landbouw)	158	161	187	26
Natuurgrasland (natuur)	10	0	12	12
Mais	1355	1205	1216	11
Groene braak	0	0	16	16
Aardappelen - consumptie	70	111	53	-58
Aardappelen - pootgoed	0	10	10	0
Aardappelen - zetmeel	26	72	75	3
Suikerbieten	0	38	33	-5
Zomergerst	28	34	0	-34
Wintertarwe	19	14	0	-14
Triticale	0	10	0	-10
Rogge, korrelgewas	0	0	48	48
Rogge (geen snijrogge)	24	31	0	-31
Lelies	26	80	34	-46
Korrelmais	0	19	15	-4
Mais, corncob mix	0	0	19	19
Buxus	12	0	0	0
Sedum	0	0	11	11
Uien	0	0	10	10
Bos zonder herplantplicht	105	224	19	-205
Vaste planten, open grond	0	16	34	18
Overige gewassen	192	145	225	80
Totaal	6594	6644	6363	-281

Tabel 3. Gewassen teelt 2016, 2019, 2024

Figuur 12. Belangrijkste teelten Hellendoorn

Wanneer de overige teelten (exclusief grasland en maïs) tussen 2016 en 2024 met elkaar worden vergeleken, valt op dat het totale areaal relatief beperkt blijft, maar dat binnen deze categorie wel enkele verschuivingen zichtbaar zijn.

Allereerst is een toename van het areaal aardappelen zichtbaar. In 2016 bestond dit areaal voornamelijk uit consumptieaardappelen en een klein aandeel zetmeelaardappelen. In 2024 is het areaal zetmeelaardappelen toegenomen en waren daarnaast ook pootaardappelen in het areaal aanwezig. Deze ontwikkeling wijst op een lichte uitbreiding van aardappelteelt binnen het akkerbouwpakket.

Tegelijkertijd neemt het areaal granen (gerst, rogge en tarwe) licht af. Granen speelden in 2016 al een relatief bescheiden rol en dit aandeel wordt in 2024 nog kleiner. Dit past in een bredere ontwikkeling waarbij graanteelten in regio's met een sterke veehouderij minder dominant zijn binnen het bouwplan.

De teelt van lelies laat een wisselend beeld zien. Tussen 2016 en 2019 is sprake van een duidelijke afname, waarna het areaal in 2024 weer is toegenomen. Het areaal in 2024 ligt daarmee iets hoger dan in 2016, maar de verschillen over de jaren laten vooral zien dat de omvang van de lelieteelt kan schommelen. Het aandeel lelieteelt is klein ten opzichte van het totale landbouwareaal. De teelt vindt bovendien niet steeds op dezelfde plek plaats, maar verplaatst zich regelmatig van perceel naar perceel binnen de gemeente. Tegelijk komen er nieuwe teelten bij zoals vaste planten en sedum.

In 2016 werden er nog geen vaste planten en sedum geteeld. In 2019 was het areaal 16 hectare en in 2024 is dit gegroeid naar 45 hectare.

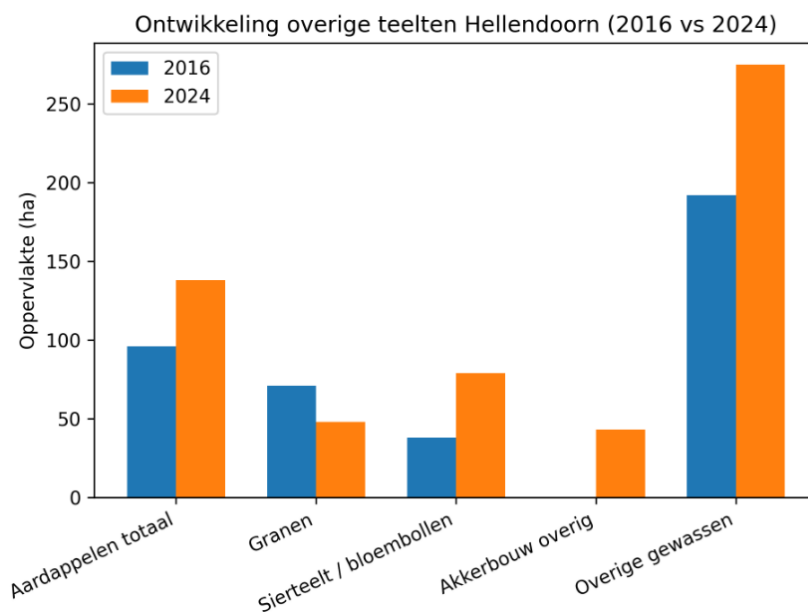
Het totale oppervlak sierteelt blijft relatief beperkt, maar laat wel zien dat er binnen de landbouw ruimte ontstaat voor meer gespecialiseerde teelten.

Ook binnen de categorie overige akkerbouwgewassen zijn veranderingen zichtbaar. Zo komen in 2024 gewassen voor die in 2016 niet of nauwelijks in het areaal voorkwamen, zoals suikerbieten en uien. Dit wijst op een lichte verbreding van het akkerbouwpakket.

Tot slot neemt de categorie overige gewassen in omvang toe. Deze categorie bestaat uit diverse kleinere teelten en gewassen die afzonderlijk een beperkt areaal beslaan. De groei van deze categorie duidt op een toenemende variatie binnen het teelpakket.

Wat ook opvalt is dat er in 2024 281 hectare minder aan landbouwgrond is opgegeven bij de Gecombineerde opgave. Dit wordt voor een groot deel verklaard door de invoering van nieuwe GLB-regels waardoor akkerranden en bufferstroken langs sloten niet meer bemest mogen worden. Ook kan het zijn dat een deel van deze 281 hectare is omgezet naar natuur, maar dat konden we niet herleiden uit de data.

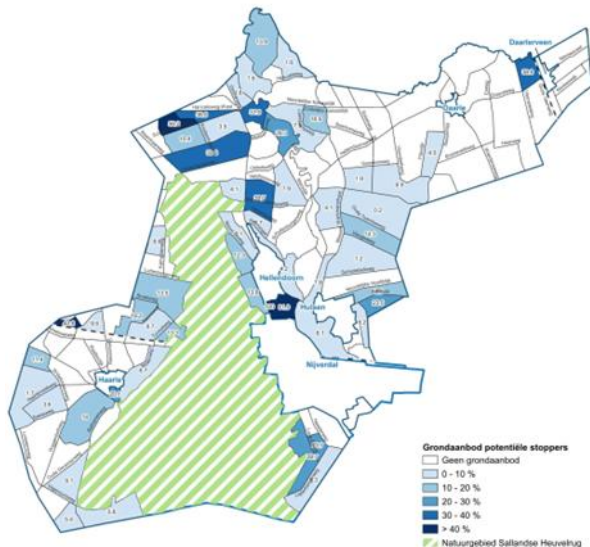
Samenvattend laten de overige teelten zien dat het landbouwsysteem in Hellendoorn weliswaar grotendeels grasland- en veehouderijgericht blijft, maar dat binnen het kleinere aandeel akkerbouw en gespecialiseerde teelten sprake is van een geleidelijke verbreding en diversificatie van het teelpakket.

Figuur 13. Overige teelten

Grondrukanalyse

Voor de inventarisatie is gekeken naar de plek van landbouwgrond ten opzichte van de plek van het bijbehorend agrarisch bedrijf. Er is gekeken naar de verhouding tussen huiskavels en veldkavels. Er is een aanname gedaan dat alle agrariërs liever huiskavels willen dan veldkavels. Vanuit die aangenomen behoefte ontstaat er een theoretische grondbehoefte. Dit kan alleen gezien worden als indicatie. De daadwerkelijke grondbehoefte is van veel meer zaken afhankelijk zoals marktomstandigheden, bedrijfsstrategie en samenwerking tussen bedrijven. Die zaken zijn niet meegenomen in deze grondrukanalyse.

Figuur 14. Gebieden met potentiële stoppers

Op termijn zullen een aantal agrarische bedrijven binnen het gebied hun activiteiten beëindigen. Een indicatie voor mogelijke bedrijfsbeëindiging is de situatie waarin het bedrijfshoofd 65 jaar of ouder is en er geen bedrijfsopvolging aanwezig is.

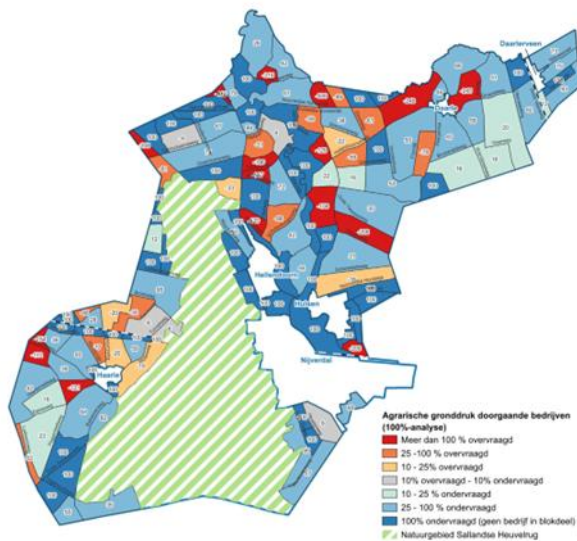
Op basis van deze criteria betreft het in totaal circa 340 hectare landbouwgrond. In figuur 14 is de ruimtelijke verdeling van deze gronden weergegeven. Daarbij zijn zowel huiskavels als veldkavels meegenomen.

Hiermee is nadrukkelijk niet gesteld dat deze gronden daadwerkelijk beschikbaar komen. De analyse geeft uitsluitend inzicht in waar binnen het gebied sprake is van een verhoogde kans op toekomstige bedrijfsbeëindiging op basis van de leeftijd van de ondernemer.

De ruimtelijke verdeling laat zien dat de concentratie van ondernemingen met bedrijfshoofd > 65 jaar zich vooral bevindt ten noorden van Hellendoorn. In het oostelijke deel van de gemeente, rond Daarle en Daarlerveen, is het aandeel bedrijven zonder opvolging relatief beperkt.

Om de agrarische gronddruk in de toekomst vast te stellen, berekenen we ook de gronddruk van alleen de bedrijven die doorgaan. Dit betreft derhalve de bedrijven zonder de stoppers. Hierbij is ook weer het uitgangspunt dat elk bedrijf al zijn grond bij huis wenst te hebben binnen het blokdeel. Om te voorkomen dat gegevens herleidbaar zijn tot locaties of bedrijven is de gemeente opgedeeld in blokdelen. Het zijn gebiedjes waar de grenzen waterlopen of straten zijn. De blokdelen zijn geen percelen. Een functie, kenmerk of opgave binnen een klein stukje van een blokdeel, kan ervoor zorgen dat de grondruk toe of afneemt.

Het betreft dus wederom een scenario. Hierdoor is op een aantal plaatsen te zien dat de agrarische gronddruk afneemt. De gronddruk ten oosten en westen van Daarle blijft echter onverminderd hoog. Ook is er geen verandering zichtbaar ter hoogte van de Vleugelweg. Langs de Ommerweg neemt op sommige plaatsen wel de gronddruk af.

Figuur 15. Gronddruk van doorgaande bedrijven

Nuancering potentiële grondmobiliteit

De hiervoor beschreven analyse is gebaseerd op administratieve gegevens en geeft een indicatie van waar op termijn landbouwgrond mogelijk vrijkomt. In de praktijk blijkt de feitelijke grondmobiliteit complexer te zijn. Ook is er een aanname gedaan dat de doorgaande bedrijven de uitbreiding in grond graag zien in de vorm van uitbreiding huiskavel. Dit is ook niet altijd het geval.

Uit gesprekken met agrarische ondernemers komt naar voren dat een deel van de gronden die formeel in eigendom zijn bij potentiële stoppers, al in gebruik is bij andere agrarische bedrijven. Dit gebeurt onder meer via pachtconstructies, voer- en mestafspraken of andere samenwerkingsvormen. De potentiële stopper is in dergelijke gevallen op papier nog agrarisch ondernemer, maar heeft de feitelijke bedrijfsvoering (deels) al overgedragen of beperkt. Daarnaast spelen fiscale en bedrijfseconomische overwegingen een rol bij het formeel beëindigen van het bedrijf, waardoor beëindiging in de registratie later zichtbaar wordt dan in de praktijk het geval is.

Dit betekent dat de in de analyse benoemde 340 hectare niet zonder meer kan worden beschouwd als 'vrij beschikbaar' areaal. Een deel van deze gronden maakt feitelijk al onderdeel uit van de bedrijfsvoering van blijvende agrarische bedrijven. De invloed van deze potentiële stoppers op de toekomstige grondbeschikbaarheid kan daardoor in de praktijk beperkter zijn dan op basis van de administratieve analyse wordt verondersteld.

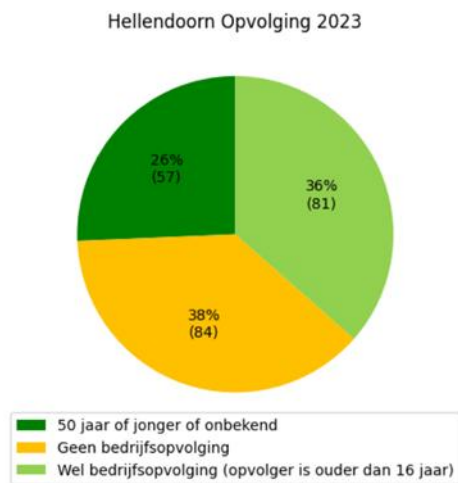
Deze bevinding sluit aan bij de signalen uit de keukentafelgesprekken en agrarische buurtschapsbijekomsten en is relevant voor de verdere duiding van grondmobiliteit binnen de grondrukanalyse.

Leeftijd en opvolging

De leeftijdsopbouw en opvolgingssituatie van agrarische bedrijven geven inzicht in de toekomstige ontwikkeling van de sector. In 2023 heeft 36% van de agrarische bedrijven in de gemeente Hellendoorn een bedrijfsopvolger (ouder dan 16 jaar), terwijl 38% geen opvolger heeft. Bij 26% van de bedrijven is het bedrijfshoofd 50 jaar of jonger of is de opvolgingssituatie onbekend. Dit beeld ligt in lijn met het landelijke gemiddelde.

Tussen de buurtschappen zijn echter duidelijke verschillen zichtbaar. In Marle heeft circa 50% van de bedrijven een opvolger, wat relatief hoog is. In Daarle en Daarlerveen ligt dit aandeel eveneens rond de 50%. In Haarle daarentegen heeft meer dan de helft van de bedrijven geen opvolger. In Egede, Hancate, Eelen en Rhaan en in het buurtschap Hellendoorn, Hulsen en 't Hexel is de verhouding vergelijkbaar met het gemeentelijk gemiddelde. (Bron: Kadaster 2026, meer info zie Hoofdstuk 7 B4 pagina 57)

Deze verschillen per buurtschap laten zien dat de opvolgingssituatie binnen de gemeente niet overal hetzelfde is. Dit is belangrijk om te begrijpen hoe de landbouw zich in de toekomst kan ontwikkelen.

Figuur 16. Bedrijfsopvolging 2023

Samenvattend

De landbouw in Hellendoorn is vrij stabiel en vooral gericht op melkveehouderij en grasland. Wel zijn er verschillen tussen gebieden, bijvoorbeeld in het type bedrijven en of er een opvolger is. De situatie in de praktijk is niet altijd hetzelfde als wat volgens regels en plannen mogelijk is. Ook wordt grond vaak flexibeler gebruikt dan je op basis van eigendom alleen zou denken.

3.4 Klimaat en energie

In deze paragraaf wordt de huidige situatie rondom klimaat en energie in het buitengebied van de gemeente Hellendoorn beschreven.

Energieopgave en huidige productie

De gemeente Hellendoorn heeft binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Twente een opgave van 107 GWh duurzame elektriciteit per jaar (doelstelling t.b.v. 2030).

De huidige duurzame elektriciteitsproductie bedraagt circa 16,9 GWh, met daarnaast ongeveer 6,0 GWh aan projecten die al vergund zijn, maar nog niet gerealiseerd. Dit betekent dat op dit moment ongeveer 20% van de doelstelling is ingevuld.

Ten tijde van de RES-doelstelling van 107 GWh lag de focus op opwek van energie uit zon. Inmiddels is de situatie veranderd. De provincie ziet ruimte voor 120 GWh en heeft twee windparken in een provinciaal vergunningstraject opgenomen.

Een overzichtje van de (grote) energie-opwekprojecten:

- Zonnepark Dalvoordeweg Daarle (Zon, operationeel)
- Zonnepark Haarle (Zon, vergunning verleend, in afwachting aansluiting op het energienet)
- Energiepark Daarle (Wind; in vergunningstraject van provincie)
- Windpark Boldijk (Wind, in vergunningstraject van provincie)
- Avonturenpark Hellendoorn (Zon, vergunning verleend, verwachte realisatie 2026)

Wanneer deze projecten worden gerealiseerd, kan de totale productie oplopen tot circa 120 GWh.

Ruimtegebruik duurzame energie

Duurzame energie vraagt ruimte in het buitengebied.

Om de doelstelling te halen, is indicatief nodig:

- circa 6 windturbines; of
- circa 125 hectare zonnepark; of
- een combinatie van beide.

Windenergie vraagt relatief weinig ruimte, maar heeft een grote impact op het landschap. Zonneparken kunnen ook impact maken op het landschap.

Groen gas

Naast elektriciteit speelt ook groen gas uit mestvergisting een rol. Op basis van de huidige veestapel is er een potentieel van circa 4,6 miljoen m³ groen gas (ongeveer 43 GWh). Er is (nog) geen gemeentelijk of provinciaal beleid dat deze ambitie tot uitvoer kan brengen.

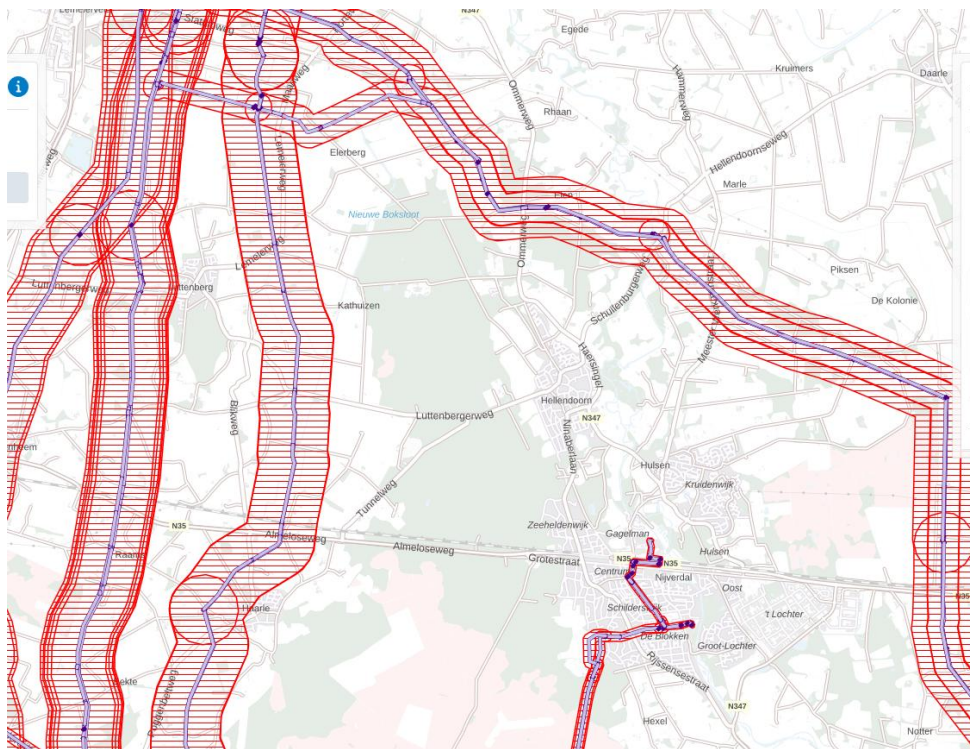
Groen gas heeft een beperkte ruimteclaim en wordt ingevoed in het gasnet. Hierdoor wordt het elektriciteitsnet niet belast.

Netcongestie en infrastructuur

Een belangrijk aandachtspunt is de beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet. Op alle plekken is sprake van netcongestie. Zowel aan de afnamekant als aan de invoerkant. Uitbreiding van het net wordt pas verwacht rond 2035–2036. Dit betekent dat niet alleen ruimte, maar ook de beschikbare infrastructuur bepalend is voor de realisatie van energieprojecten.

Brandaandachtsgebieden

Binnen de gemeente, maar vooral in Haarle, herbergt de bodem meerdere hogedrukaardgasleidingen, waar de Gasunie beheerder van is. Brandaandachtsgebieden, rondom die hogedrukaardgasleidingen, zijn gebieden waar een veiligheidsrisico bestaat voor onder andere zeer kwetsbare gebouwen en functies. Dit kan van invloed zijn op nieuwe ontwikkelingen.

Figuur 17. Brandaandachtsgebieden

3.5 Wonen

In deze paragraaf wordt de huidige situatie rondom wonen in het buitengebied van de gemeente Hellendoorn beschreven, op basis van beschikbare beleidsdocumenten, gemeentelijke data en kaartmateriaal.

Actuele woningbouw- en industrieplannen en voornemens

Het overgrote deel van de woningbouw- en industrieontwikkeling binnen de gemeente Hellendoorn richt zich voornamelijk op de grote kernen zoals Nijverdal en Hellendoorn. Maar ook de kleine kernen en buurtschappen krijgen aandacht. In gemeentelijke documenten, waaronder de *Woonvisie 2019* en de *Routekaart versnelling woningbouw – De stap naar 1.000 woningen*, zijn de ambities en prioriteitsprojecten voor woningbouw vastgelegd.

Daarnaast heeft de gemeente op verschillende locaties voorkeursrechten gevestigd ten behoeve van toekomstige woningbouwontwikkelingen.

Dit betreft onder andere:

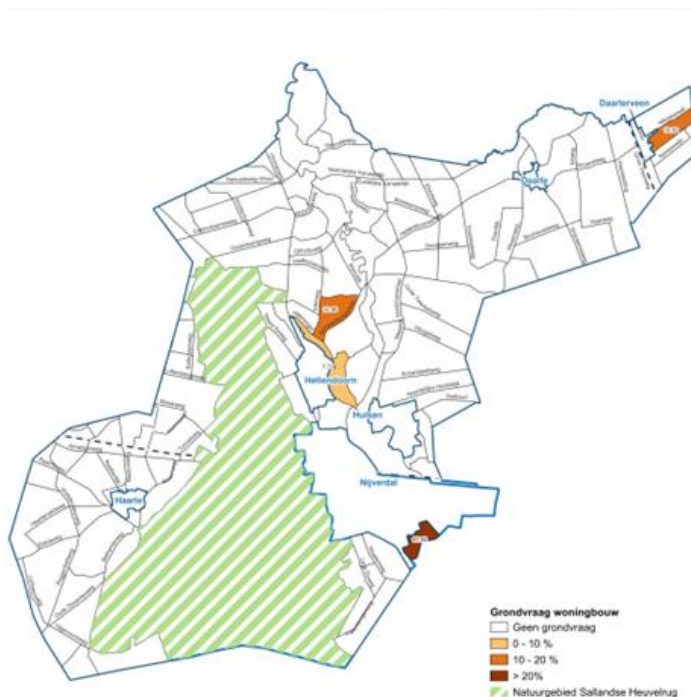
- Nijverdal-Zuid
- Daarlerveen
- Hellendoorn Noord

Deze locaties geven inzicht in waar de gemeente actief stuurt op toekomstige woningbouw.

Op de kaart (figuur 18) zijn de potentiële woningbouw- en industrielocaties weergegeven zoals die door de gemeente Hellendoorn zijn benoemd. Ook hier is de indeling weer op basis van blokdelen. Dus niet het hele gekleurde blok is WVG gebied. De potentiële locaties bevinden zich aan de oostzijde van Hellendoorn, aan de oostzijde van Daarlerveen en in het gebied ten zuidoosten van Nijverdal.

Het gebied ten zuidoosten van Nijverdal is vrijwel volledig – circa 98% van het betreffende blokdeel – beoogd voor industrie. De gezamenlijke oppervlakte van de aangewezen woningbouw- en industrielocaties bedraagt circa 35 hectare.

Deze locaties zijn als grondvraag opgenomen in de grondrukanalyse. De woningbouwopgave en industriebehoefte is daarmee ruimtelijk concreet en locatiegebonden weergegeven binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 18. Blokdelen waarbinnen zich WVG-gebieden bevinden voor zowel woningbouw als industrie

Rood voor Rood (RvR)

De Rood voor Rood regeling vormt een belangrijk instrument voor woningbouw in het buitengebied. Hierbij wordt de sloop van voormalige agrarische bebouwing gekoppeld aan de bouw van één of meerdere woningen.

Op basis van gemeentelijke data (niet openbaar) zijn in totaal 88 Rood voor Rood-locaties in beeld.

Hiervan:

- zijn 53 locaties (85.109 m²) gesloopt en teruggebouwd;
- zijn 16 locaties (26.405 m²) gesloopt maar nog niet teruggebouwd;
- zijn 18 locaties (39.795 m²) nog niet in ontwikkeling;
- is bij 1 locatie (4.444 m²) gesloopt en een sloopvoucher uitgegeven.

In totaal is circa 155.753 m² aan bebouwing dat gesloopt is of gesloopt gaat worden, waarvan circa 112.235 m² al is gesloopt en voor 81.943 m² al is teruggebouwd.

Functieverandering en VAB-beleid

Naast Rood voor Rood speelt functieverandering van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) een rol. Binnen de gemeente wordt op basis van bestaand beleid en maatwerk gekeken naar hergebruik van erven, bijvoorbeeld voor wonen of kleinschalige bedrijvigheid.

Deze ontwikkelingen vinden verspreid plaats in het buitengebied en dragen bij aan veranderingen in het gebruik van erven.

Afstandsnorm gewasbescherming

Binnen de gemeente Hellendoorn zijn geen planologische regels voor spuitzones vastgesteld. Op basis van jurisprudentie wordt doorgaans 50 meter aangehouden als afstand tussen nieuw te bouwen woningen of andere gevoelige functies tot agrarische percelen. Die afstand kan verschillen, afhankelijk van de situatie. In het kader van evenwichtige toedeling van functies moeten initiatiefnemers voor het bouwen van nieuwe woningen of andere gevoelige functies hier rekening mee houden in hun planvorming. Wel wordt bij nieuwe ontwikkelingen rekening gehouden met een afstandsnorm op basis van jurisprudentie.

Overige ruimtelijke aspecten

Naast woningbouw en functieverandering spelen ook andere factoren een rol in de huidige situatie, zoals:

- geurbelasting vanuit agrarische bedrijven;
- bestaande infrastructuur en ontsluiting;
- de ligging van woningen ten opzichte van agrarische functies.

Toelichting geurcontourenkaart

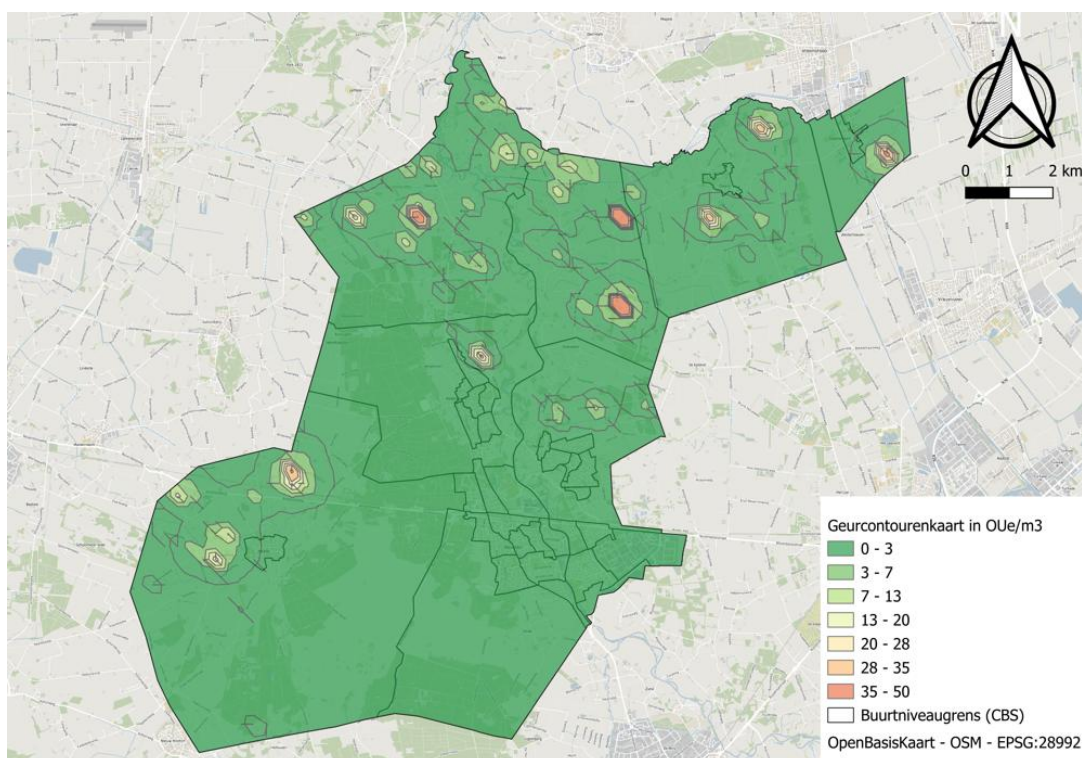
Deze kaart figuur 19 laat zien hoeveel geurbelasting er is in het buitengebied. De geur komt vooral van veehouderijen. De kaart is gemaakt op basis van gegevens uit milieuvergunningen. Dit betekent dat de kaart laat zien wat bedrijven volgens hun vergunning maximaal mogen uitstoten aan geur. Het gaat dus om de vergunde situatie, niet per se om wat er op elk moment daadwerkelijk wordt uitgestoten.

De kleuren geven aan hoeveel geur er gemiddeld in de lucht kan voorkomen:

- Donkergroen betekent weinig geur.
- Lichtgroen tot geel betekent meer geur.
- Oranje en rood betekent veel geur.

De waarden worden uitgedrukt in OE/m³ (geureenheden per kubieke meter lucht). Hoe hoger dit getal, hoe sterker de geur die mensen kunnen ervaren. De kaart geeft een berekend beeld van de maximale geurbelasting op basis van vergunningen. In de praktijk kan de geur anders worden ervaren. Dit hangt bijvoorbeeld af van het weer, de wind en de situatie op een bedrijf. De kaart laat vooral zien waar geurhinder kan ontstaan als bedrijven hun vergunde ruimte gebruiken.

Dit is belangrijk bij het beoordelen van bijvoorbeeld woningbouw of uitbreidingen van bedrijven. Dit is geen meting van geur, maar een berekening van wat maximaal is toegestaan volgens vergunningen. De hoogte van de geurbelasting in een gebied zegt iets over of de geurhinder die omwonenden kunnen ervaren als gevolg van de verschillende veehouderijen in de omgeving. Deze geurbelasting wordt ook wel vertaald naar een acceptabel woon- en leefklimaat op basis van deze berekende geurbelastingen. Strikte normen voor een acceptabel woon- en leefklimaat zijn er niet, maar wordt mede gevormd door uitspraken vanuit de rechtspraak. Een regelmatig gehanteerde “norm” voor een acceptabel woon- en leefklimaat binnen een concentratiegebied (gemeente Hellendoorn ligt in een concentratiegebied voor veehouderij) is 10 OUE/m³ voor binnen de bebouwde kom en 20 OUE/m³ buiten de bebouwde kom (voor wat betreft achtergrondgeurbelasting).

Figuur 19. Geurbelasting op basis van vergunde uitstoot van veehouderijen (berekend).

In deze rapportage zijn de afstandszones rondom geitenhouderijen niet opgenomen.

Binnen de gemeente Hellendoorn geldt dat bij nieuwe ontwikkelingen binnen een afstand van 1.000 meter van een geitenhouderij aandacht wordt gevraagd voor mogelijke gezondheidsrisico's. In deze gevallen wordt beoordeeld of een advies van de GGD nodig is.

Er is op dit moment geen landelijke regelgeving die deze afstand vastlegt als harde norm. Ook de gemeente Hellendoorn heeft hiervoor nog geen eigen planologische regels vastgesteld. Dit betekent dat bouwen binnen deze afstand nog steeds mogelijk is, mits de gezondheidsaspecten worden meegewogen.

De gemeente volgt de landelijke ontwikkelingen op dit onderwerp. Zolang er nog geen duidelijke landelijke regels zijn, worden deze zones in deze inventarisatie buiten beschouwing gelaten.

3.6 Sociaal-economisch

In deze paragraaf wordt de sociaal-economische situatie van het buitengebied van Hellendoorn feitelijk in beeld gebracht op basis van beschikbare data (CBS, SEIA West Twente, KVK en gemeentelijke bronnen). De focus ligt op werkgelegenheid, voorzieningen, leefbaarheid, ondernemersklimaat en sociaal-maatschappelijke veerkracht.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in het buitengebied van Hellendoorn is relatief kleinschalig en verspreid van karakter. In vergelijking met de kernen is het aantal arbeidsplaatsen beperkt, maar wel divers van samenstelling.

De belangrijkste bronnen van werkgelegenheid zijn:

- agrarische bedrijven
- technische en ambachtelijke bedrijven
- recreatie- en toerismesector
- zorg- en maatschappelijke voorzieningen
- kleinschalige dienstverlening.

Uit de gegevens van SEIA West-Twente en de KVK blijkt dat het buitengebied een duidelijke aanwezigheid kent van kleine en middelgrote ondernemingen, vaak met een lokale of regionale oriëntatie. Veel bedrijven hebben een beperkt aantal werknemers en zijn sterk verweven met het erf of de directe omgeving. Daarnaast is sprake van een groeiend aandeel zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers), met name in de bouw, dienstverlening en agrarisch gerelateerde activiteiten.

De recreatie- en toerismesector is goed vertegenwoordigd in de gemeente Hellendoorn en vormt een belangrijke economische pijler. Volgens de Visie Vrijtijdseconomie 2030 gemeente Hellendoorn zorgt deze sector voor ongeveer 7,8% van de werkgelegenheid. Jaarlijks trekt de gemeente meer dan een half miljoen overnachtingen en ligt de economische impact tussen de €25 en €30 miljoen per jaar. Daarmee levert de sector een duidelijke bijdrage aan de lokale economie en werkgelegenheid. Tegelijk ontbreken recente en volledige cijfers over het aantal arbeidsplaatsen in VTE (fte), waardoor dit niet exact kan worden weergegeven in deze rapportage. Het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug speelt hierin een belangrijke rol als trekker van toeristen. Met jaarlijks tussen de 1,2 en 2,5 miljoen bezoekers draagt het park sterk bij aan de vrijetijdseconomie in het buitengebied.

Voorzieningen

Het buitengebied heeft een beperkt, maar functioneel aanbod aan voorzieningen. De meeste basisvoorzieningen, zoals scholen, winkels en zorg, liggen in de kernen zoals Nijverdal en Hellendoorn.

In het buitengebied zelf zijn verschillende soorten voorzieningen aanwezig. Dit zijn onder andere:

- zorg- en opvanglocaties zoals zorgboerderijen en kinderopvang;
- recreatieve voorzieningen zoals campings, horeca en dagrecreatie;
- maatschappelijke functies zoals onderwijs en zorginstellingen.

Daarnaast zijn er ook grootschalige voorzieningen in het buitengebied aanwezig zoals verpleeghuis Krönnenzommer. Dergelijke locaties hebben een groot oppervlak en een duidelijke functie voor de regio. De voorzieningen liggen verspreid over het buitengebied en zijn niet overal even sterk aanwezig. Hierdoor verschilt het aanbod per buurtschap.

Leefbaarheid

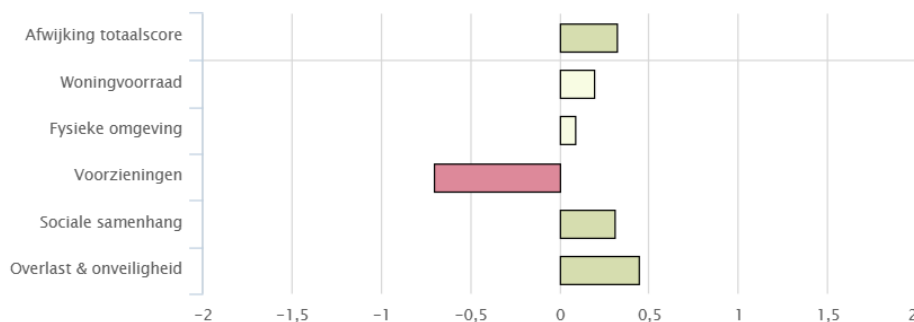
Leefbaarheid gaat over hoe prettig het is om ergens te wonen en te leven. Het gaat erom in hoeverre de omgeving past bij wat mensen nodig hebben en belangrijk vinden. Denk aan woningen, de kwaliteit van de leefomgeving, voorzieningen, sociale samenhang en veiligheid.

Het buitengebied van Hellendoorn wordt gekenmerkt door een rustige en groene omgeving met weinig bebouwing. Bewoners ervaren vaak ruimte, rust en een sterke band met het landschap.

Uit de Leefbaarometer blijkt dat de leefbaarheid in de gemeente Hellendoorn over het algemeen goed is. In veel gebieden, waaronder delen van het buitengebied, wordt zelfs een zeer goede score gehaald. De totale score ligt rond of boven het landelijk gemiddelde.

De verschillende onderdelen van leefbaarheid laten wel verschillen zien. De sociale samenhang, veiligheid en fysieke leefomgeving scoren positief ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het onderdeel voorzieningen scoort juist lager. Dit komt doordat voorzieningen vaak verder weg liggen en de afhankelijkheid van de auto groot is.

De woningen en functies liggen verspreid over het gebied. Hierdoor zijn sociale contacten vaak kleinschalig en gebonden aan het buurtschap. Tegelijk is er in het buitengebied vaak sprake van sterke sociale samenhang, ook wel noaberschap genoemd. Mensen kennen elkaar en helpen elkaar waar nodig. Dit draagt positief bij aan de leefbaarheid. Bron: [Leefbaarometer | Kaart](#).

Figuur 20 Afwijking totaalscore t.o.v. de rest van het land, en de bijdrage aan de afwijking per dimensie.

Ondernemersklimaat en sociaal-maatschappelijke veerkracht

Het ondernemersklimaat in het buitengebied wordt gekenmerkt door:

- kleinschaligheid
- functiemenging (werken en wonen op één locatie)
- sterke lokale netwerken.

Veel ondernemingen zijn afhankelijk van de directe omgeving, zowel qua ruimte als qua bereikbaarheid. De aanwezigheid van verschillende sectoren naast elkaar (landbouw, recreatie, zorg, techniek) zorgt voor een zekere mate van economische spreiding.

De sociaal-maatschappelijke veerkracht uit zich onder andere in:

- initiatieven op erf- en buurtschapsniveau
- combinaties van functies (bijvoorbeeld zorg en landbouw)
- betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving.

Deze veerkracht is echter sterk plaatsgebonden en afhankelijk van individuele initiatieven.

Economische dragers in het buitengebied

Op basis van de inventarisatie zijn circa 78 niet-agrarische economische dragers geïdentificeerd in het buitengebied. Deze bestaan uit een mix van bedrijvigheid, voorzieningen en maatschappelijke functies.

De belangrijkste categorieën zijn:

- Techniek, bouw en ambacht
- Recreatie en toerisme
- Zorg en maatschappelijke functies
- Transport en logistiek
- Detailhandel en horeca
- Agrarisch gerelateerde dienstverlening.

Categorie	Aantal	Indicatief aandeel
Techniek, bouw en ambacht	18	ca. 23%
Recreatie en toerisme	14	ca. 18%
Zorg en maatschappelijke functies	11	ca. 14%
Transport en logistiek	8	ca. 10%
Detailhandel en horeca (overig)	8	ca. 10%
Agrarisch gerelateerde dienstverlening	6	ca. 8%
Dienstverlening en advies	6	ca. 8%
Onderwijs	3	ca. 4%
Overig/gemengd	4	ca. 5%
Totaal	78	100%

Tabel 2. Categorie economische dragers buitengebied

De spreiding van deze dragers is overwegend diffuus, met beperkte clustering langs infrastructuur en nabij landschappelijk aantrekkelijke gebieden.

Deze economische dragers vormen samen met de agrarische sector de basis van de sociaaleconomische structuur van het buitengebied.

4 INVENTARISATIE OPGAVEN

4.1 Water en bodem

Het waterbeleid in Nederland wordt in belangrijke mate bepaald door de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze richtlijn verplicht lidstaten om de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater te verbeteren en verdere achteruitgang te voorkomen. De doelen zijn concreet, juridisch bindend en tijdgebonden: uiterlijk in 2027 moeten alle waterlichamen voldoen aan de vastgestelde normen voor een goede ecologische en chemische toestand. Voor sterk veranderde of kunstmatige wateren, zoals veel beken in Nederland, geldt het doel van goed ecologisch potentieel.

Kern van de KRW-doelen

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt doelen voor zowel oppervlaktewater als grondwater. Deze doelen zijn Europees vastgelegd en moeten uiterlijk in 2027 worden behaald. De beoordeling van waterkwaliteit gebeurt aan de hand van een aantal hoofdcriteria: ecologische kwaliteit, chemische kwaliteit en de hoeveelheid en kwaliteit van grondwater. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste doelen en normwaarden samengevat.

Onderdeel	Waar wordt naar gekeken	Belangrijkste norm/doel	Uiterste termijn
Ecologische kwaliteit oppervlaktewater	Aanwezigheid en kwaliteit van waterplanten, vissen en macrofauna	Waterlichamen moeten minimaal een goede ecologische toestand bereiken	2027
Voedingsstoffen (nutriënten)	Stikstof en fosfaat in oppervlaktewater	Concentraties moeten onder de vastgestelde KRW-normen per waterlichaam liggen	2027
Chemische kwaliteit oppervlaktewater	Schadelijke stoffen (prioritaire stoffen zoals metalen en pesticiden)	Concentraties moeten onder de Europese milieukwaliteitsnormen liggen	2027
Grondwater – chemische toestand	Nitraat en andere stoffen in grondwater	≤ 50 mg/l nitraat (Europese Nitraatrichtlijn)	continu/uiteindelijk 2027
Grondwater – kwantitatieve toestand	Balans tussen onttrekking en aanvulling	Geen structurele verdroging of overonttrekking	2027
Hydromorfologie	Inrichting van waterlopen (stroming, oevers, beekstructuur)	Waterlopen moeten zodanig zijn ingericht dat een goede ecologische toestand mogelijk is	2027

4.2 Natuur

In het kader van de inventarisatie is een grondrukanalyse uitgevoerd door het Kadaster. Deze analyse geeft inzicht in de vraag naar grond voor verschillende opgaven en het beschikbare aanbod binnen het gebied. Het buitengebied is daarbij opgedeeld in zogenoemde 'blokdelen'. Dit zijn deelgebieden die worden begrensd door wegen, spoorlijnen of waterlopen. Per blokdeel is bepaald of sprake is van overvraging (meer vraag dan aanbod) of ondervraging (meer aanbod dan vraag).

De grondvraag en het grondaanbod zijn uitgedrukt als percentage van de aanwezige landbouwgrond per blokdeel.

Voor het thema natuur bestaat de grondvraag uit meerdere onderdelen. Dit zijn de resterende opgaven voor groenblauwe dooradering (GBDA), de nog te realiseren delen van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de opgaven vanuit Natura 2000 en de natuurdoelanalyses (NDA), inclusief de stikstofopgave. De stikstofopgave is niet op gemeentelijk niveau uit te splitsen. Om toch een volledig beeld te geven, wordt deze opgave op provinciaal niveau meegenomen. Deze komt voort uit de Europese en nationale wet- en regelgeving, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), de Wet natuurbescherming (Wnb), de Omgevingswet en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn).

Tussen de verschillende natuurdoelen zit verschil in prioriteit en juridische status. De GBDA-opgave is niet direct gekoppeld aan wet- en regelgeving en heeft geen vaste locatie. De NNN-opgave is dat wel. Deze is vastgelegd in provinciaal beleid en draagt bij aan de realisatie en verbinding van Natura 2000-gebieden.

Groenblauwe dooradering

Groenblauwe dooradering is een beleidsmatige ambitie van onder andere de provincie Overijssel, gericht op het versterken van natuur, landschap en biodiversiteit. Het is opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie en geeft daarmee richting aan de ontwikkeling van het landelijk gebied in Overijssel. Daarbij is het niet juridisch bindend voor andere overheden of partijen.

De provincie Overijssel heeft als landschappelijke ambitie dat 10% van het landelijk gebied bestaat uit groenblauwe dooradering. Volgens de provinciale storymap Landschapselementen is in de gemeente Hellendoorn momenteel 5,2% gerealiseerd. Dat betekent dat nog 4,8% moet worden toegevoegd.

Voor de gemeente Hellendoorn komt dit neer op een aanvullende opgave van circa 301 hectare. Aangezien er geen specifieke gebieden zijn aangewezen waar deze groenblauwe dooradering gerealiseerd moet worden, is de grondvraag in de analyse evenredig over het buitengebied verdeeld. In veel blokdelen is daardoor een grondvraag van circa 4,8% van de aanwezige landbouwgrond zichtbaar. In blokdelen waar reeds nieuwe natuur wordt gerealiseerd, is de resterende opgave lager, omdat een deel van de groenblauwe dooradering daar al via natuurontwikkeling wordt ingevuld.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Op basis van het Natuurbeheerplan 2026 zijn de netto begrensde nog te realiseren NNN-gronden in beeld gebracht. In totaal betreft dit 50 hectare nieuwe natuur binnen de gemeentegrenzen. Van deze oppervlakte is 6,2 hectare reeds in eigendom van overheden of terrein beherende organisaties. De resterende 43,8 hectare moet nog worden verworven.

Deze resterende opgave leidt tot een gerichte grondvraag, met name langs de Regge. De grootste concentratie bevindt zich in het gebied bij Rhaan. Daarnaast is sprake van een kleinere opgave nabij het Wierdense Veld.

Naast deze concrete NNN-opgave worden in het Natuurbeheerplan nog twee aanvullende ontwikkelrichtingen genoemd: een uitwerkingsgebied Natura 2000 (50 hectare) en een zone 'ondernemen met natuur en water' buiten het NNN (295 hectare).

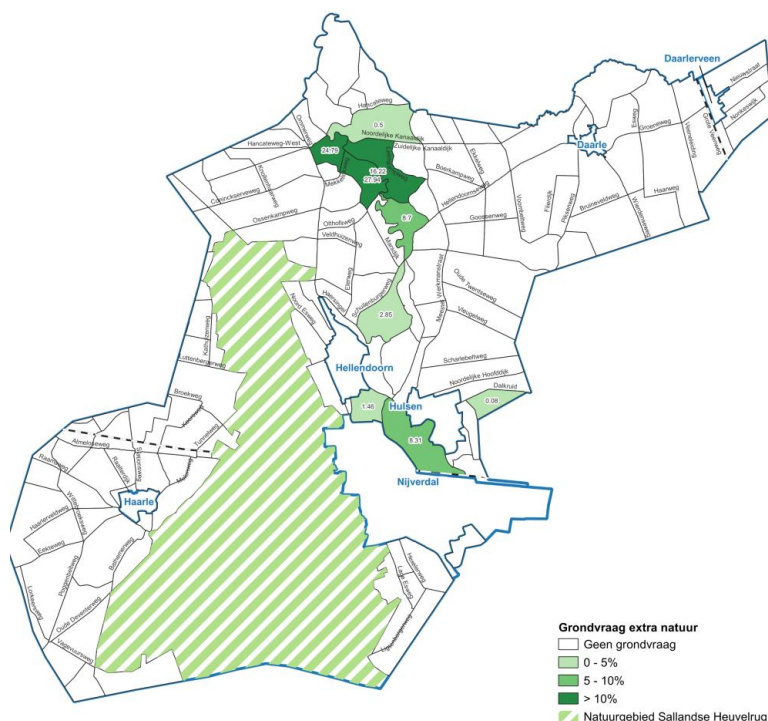
Vanwege de onzekerheid over de exacte invulling en begrenzing van deze opgaven zijn deze niet als grondvraag meegenomen in de gronddrukanalyse.

Voor het NNN geldt dat delen nog gerealiseerd moeten worden. Dit betekent niet altijd dat de grond in eigendom moet komen van een terrein beherende organisatie. Ook andere eigenaren, zoals agrariërs,

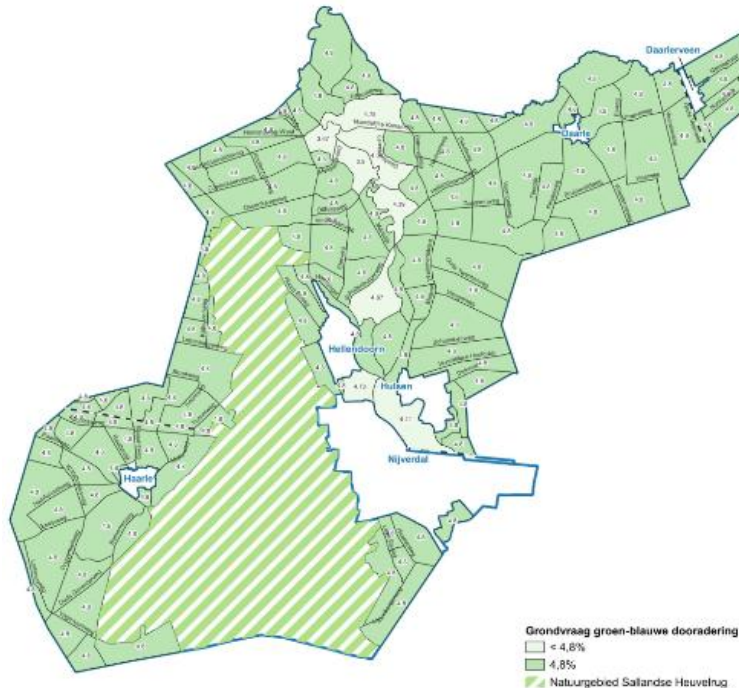
kunnen bijdragen aan de invulling van de NNN-opgave, bijvoorbeeld door het aanpassen van het gebruik of beheer van de grond. In dat geval gaat het om verwerving van de functie en niet per se van de grond zelf.

Samenhang in gronddruk

Door de grondvraag voor natuur en groenblauwe dooradering te combineren met het grondaanbod van overheden en potentiële stoppers, en dit af te zetten tegen de herverkavelingswens van agrarische bedrijven (waarbij wordt verondersteld dat bedrijven hun gronden zo veel mogelijk aaneengesloten bij het erf wensen), ontstaat een integraal beeld van de gronddruk in het gebied. Deze analyse biedt inzicht in waar ruimte is voor verwerving, ruiling en mogelijke herschikking van gronden wanneer er sprake is van een gebiedsproces of vrijwillige ruilverkaveling.

Figuur 21 . Grondvraag nieuwe natuur

Figuur 22. Grondvraag GBDA

4.3 Landbouw

Mestbalans en grondgebondenheid

Uit de analyse blijkt dat er in de gemeente Hellendoorn meer mest wordt geproduceerd dan op de eigen landbouwgrond geplaatst kan worden. Om dit inzichtelijk te maken, is berekend hoeveel extra grond nodig zou zijn om alle mest binnen de gemeente te kunnen benutten.

Bij deze berekening is uitgegaan van de huidige norm van 170 kg stikstof per hectare. Deze norm is de afgelopen jaren verlaagd (voorheen 230 kg), waardoor er minder mest per hectare mag worden uitgereden.

Op basis van het aantal dieren en de hoeveelheid mest die zij produceren, is berekend hoeveel landbouwgrond nodig is. Als alleen wordt gekeken naar mest van melkvee en andere graasdieren (dus zonder varkens en pluimvee), is hiervoor ongeveer 3.334 hectare landbouwgrond nodig.

In de praktijk ligt dit genuanceerder. Een deel van de mest wordt namelijk al afgevoerd buiten de gemeente en veel boeren gebruiken ook grond buiten Hellendoorn. Ook wordt er door agrarische ondernemers buiten de gemeente Hellendoorn grond gebruikt binnen de gemeente Hellendoorn. Daarnaast wordt mest uit de intensieve veehouderij vaak verwerkt of elders gebruikt.

De uitkomst van deze berekening moet daarom vooral worden gezien als een indicatie van de druk op landbouwgrond en niet als een directe ruimteclaim binnen de gemeente zelf.

Jaar	Hectares voor mestplaatsing	% derogatie	Plaatsingsruimte dierlijke mest kg N	Productie kg N dierlijk	Kg N overschot op gemeenteniveau	Extra grond voor plaatsing
2016	6.321	45	1.245.237	1.888.906	-643.669	3.786
2019	6.259	45	1.233.023	1.629.369	-396.346	2.331
2024	6.129	0	1.041.930	1.608.667	-566.737	3.334

Figuur 23. N mestbalans gemeente Hellendoorn

Dieraantallen en vergunde situaties

De vergelijking tussen het aantal dieren in de praktijk en het aantal dieren dat volgens vergunningen is toegestaan, laat zien dat er verschillen zijn. Deze verschillen geven inzicht in de ruimte die er op papier is, maar zeggen niet direct hoeveel ruimte echt beschikbaar is.

Een deel van de vergunde ruimte zit bij bedrijven die inmiddels zijn gestopt. Deze ruimte is in theorie nog aanwezig in de vergunningen, maar hoort niet meer bij een actief agrarisch bedrijf. Dit kan mogelijkheden bieden bij toekomstige ontwikkelingen in het gebied.

Tegelijk geldt dat ook veel actieve agrarische bedrijven een verschil hebben tussen het aantal dieren dat ze houden en wat ze mogen houden. Deze zogenoemde latente ruimte is vaak nodig voor een goede bedrijfsvoering. Ondernemers houden bewust ruimte in hun vergunning om te kunnen inspelen op veranderingen, bijvoorbeeld in markt, regelgeving of bedrijfsontwikkeling.

Dit betekent dat latente ruimte niet automatisch gezien kan worden als “vrije ruimte” die beschikbaar is voor andere functies of opgaven. Een deel van deze ruimte is nodig om bedrijven toekomstbestendig te houden.

De opgave ligt daarom in het goed begrijpen van deze verschillen. Het vraagt om onderscheid tussen:

- ruimte bij stoppende bedrijven;
- ruimte die nodig is voor blijvende bedrijven.

Daarbij speelt ook dat toekomstige ontwikkelingen, zoals strengere regels voor landbouw, invloed kunnen hebben op hoeveel van deze ruimte daadwerkelijk gebruikt kan worden.

Samenvattend vraagt dit onderwerp om een zorgvuldige afweging. De vergunde ruimte geeft kansen, maar moet in samenhang worden bekeken met de toekomst van agrarische bedrijven en andere opgaven in het buitengebied.

4.4 Klimaat en energie

Op basis van de huidige situatie ontstaat een beeld van de belangrijkste opgaven rondom klimaat en energie in het buitengebied.

Energieopgave en ruimtegebruik

De RES-doelstelling vraagt om een aanzienlijke uitbreiding van duurzame energie. Dit leidt tot een duidelijke ruimtevraag in het buitengebied.

De opgave ligt in:

- het inpassen van wind- en zonne-energie in het landschap;
- het maken van keuzes tussen verschillende vormen van energie;
- het combineren van functies binnen dezelfde ruimte.

Voortgang en realisatie

De huidige productie ligt nog onder de doelstelling. De realisatie van lopende projecten, zoals Energiepark Daarle, is bepalend voor het behalen van de doelen.

De opgave zit in:

- het realiseren van bestaande plannen;
- het omgaan met onzekerheden in vergunningstrajecten en procedures;
- het afstemmen met andere ruimtelijke en ecologische belangen.

Netcongestie

De beperkte capaciteit van het elektriciteitsnet vormt een belangrijke randvoorwaarde.

De opgave ligt in:

- het afstemmen van energieprojecten op beschikbare netcapaciteit;
- het omgaan met wachttijden voor aansluitingen;
- het zoeken naar alternatieve oplossingen binnen het energiesysteem.

Rol van groen gas

Naast elektriciteit biedt groen gas uit monomestvergisting een belangrijke aanvullende route. Op basis van de mestproductie van de huidige veestapel (ruim 420.000 ton mest per jaar) heeft Hellendoorn een potentieel van circa 4,6 miljoen m³ groen gas, goed voor ongeveer 43 GWh energie.

Dit is een substantieel volume met meerdere voordelen:

- Een beperkte ruimteclaim.
- De energieopbrengst is vergelijkbaar met circa 50 hectare zonnepark of 3-4 windturbines, terwijl de fysieke footprint van vergisters relatief klein is.
- Ontlasting van het elektriciteitsnet.
- Groen gas wordt ingevoerd in het gasnet en belast het elektriciteitsnet niet, wat relevant is gezien de netcongestie.
- Lokale en circulaire energiebron.
- De energieproductie sluit direct aan bij de agrarische structuur van de gemeente en benut bestaande reststromen.
- Bijdrage aan de energievraag.
- De productie kan voorzien in circa 48,8% van het huishoudelijk gasverbruik (ongeveer 7.200 huishoudens).

Daarmee vormt groen gas geen vervanging van de RES-opgave (die zich richt op elektriciteit), maar wel een strategische aanvulling die de totale energietransitie versnelt en ruimtelijke druk kan verlagen.

Samenhang met andere functies

De energieopgave staat niet op zichzelf, maar heeft raakvlakken met landbouw, natuur, wonen en landschap.

De opgave ligt in:

- het afwegen van verschillende ruimteclaims;
- het voorkomen van conflicten tussen functies;
- het zoeken naar combinaties van functies in het buitengebied.

Samenvattend

De klimaat- en energieopgave in Hellendoorn vraagt om ruimte, infrastructuur en afstemming met andere functies. De realisatie van projecten, de beschikbare netcapaciteit en de keuze voor verschillende energiebronnen bepalen in belangrijke mate hoe deze opgave zich verder ontwikkelt.

4.5 Wonen

Op basis van de huidige situatie ontstaat een beeld van de belangrijkste opgaven rondom wonen in het buitengebied van Hellendoorn.

Woningbouw en ruimtelijke keuzes

De woningbouwopgave richt zich primair op de kernen, maar heeft indirect ook invloed op het buitengebied. De aanwezigheid van voorkeurslocaties en woningbouwprogramma's prioriteitsprojecten en locaties waar een voorkeursrecht is gevestigd, geven richting aan toekomstige ontwikkelingen.

De opgave ligt in:

- het afstemmen van woningbouw in de kernen op ontwikkelingen in het buitengebied;
- het omgaan met de vraag naar wonen buiten de kernen;
- het bepalen van de rol van het buitengebied in de totale woningbouwopgave.

Functieverandering en vrijkomende erven

Door ontwikkelingen in de landbouw komen agrarische erven vrij. Deze erven bieden mogelijkheden voor hergebruik, onder andere voor wonen.

Dit leidt tot een opgave rondom:

- het omgaan met functieverandering van vrijkomende bebouwing;
- het bewaken van de balans tussen wonen en agrarische functies;
- het voorkomen van versnippering van functies in het buitengebied.
- het aansluiten van woningbouw op woonbehoeften.

Rood voor Rood en ruimtelijke kwaliteit

De Rood voor Rood-regeling draagt bij aan het saneren van bebouwing en het toevoegen van woningen. Tegelijkertijd vraagt dit om afwegingen in ruimtegebruik.

De opgave zit in:

- het afwegen van locaties voor nieuwe woningen;
- het bewaken van landschappelijke kwaliteit;
- het inzichtelijk maken van de optelsom van individuele initiatieven.

Afstandsnorm gewasbescherming

De toepassing van de afstandsnorm van 50 meter heeft directe invloed op de mogelijkheden voor woningbouw en functieverandering in het buitengebied.

De opgave ligt in:

- het inzichtelijk maken van de ruimtelijke impact van deze norm;
- het omgaan met situaties waarin functies dicht bij elkaar liggen;
- het verkennen van hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan, mede gezien de toenemende maatschappelijke aandacht voor gewasbescherming.

Samenhang met andere functies

Wonen in het buitengebied staat niet op zichzelf, maar hangt samen met landbouw, natuur, recreatie en bedrijvigheid.

Dit leidt tot opgaven rondom:

- het combineren van functies binnen dezelfde ruimte;
- het voorkomen van belemmeringen voor bestaande functies;
- het maken van afwegingen tussen verschillende belangen.

4.6 Sociaaleconomisch

Op basis van de inventarisatie van de huidige situatie ontstaat een beeld van de belangrijkste sociaaleconomische opgaven in het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Deze opgaven hangen samen met ontwikkelingen in werkgelegenheid, voorzieningen, leefbaarheid en het gebruik van het buitengebied door verschillende functies.

Werkgelegenheid en economische structuur

De werkgelegenheid in het buitengebied is kleinschalig en verspreid, met een mix van sectoren zoals landbouw, techniek, recreatie en zorg. Tegelijkertijd is zichtbaar dat het aantal agrarische bedrijven afneemt en dat andere vormen van bedrijvigheid toenemen.

Dit leidt tot een opgave rondom:

- het behouden van voldoende werkgelegenheid in het buitengebied;
- het faciliteren van nieuwe economische activiteiten naast de landbouw;
- het omgaan met functieverandering van vrijkomende agrarische erven.

De economische structuur wordt daarmee geleidelijk breder wat kansen biedt, maar ook vraagt om afstemming in ruimtegebruik.

Leefbaarheid

De leefbaarheid in het buitengebied staat onder invloed van demografische en ruimtelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing en langer thuiswonen, individualisering, functieverandering en schaalvergroting in de landbouw.

Hieruit volgen opgaven rondom:

- het behouden van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat;
- het omgaan met veranderingen in bevolkingssamenstelling;
- het in balans houden van rust, ruimte en economische activiteit;
- het behoud van veiligheid, denk aan ondermijning, leegkomende stallen.

De leefbaarheid verschilt per buurtschap en is sterk afhankelijk van lokale omstandigheden.

Ondernemersklimaat en functiemenging

Het buitengebied kent een toenemende mate van functiemenging, waarbij landbouw, recreatie, zorg en andere bedrijvigheid naast elkaar bestaan.

Dit leidt tot opgaven zoals:

- het omgaan met verschillende ruimteclaims binnen hetzelfde gebied;
- het afstemmen van functies met uiteenlopende belangen;
- het bieden van ruimte voor ondernemerschap binnen bestaande kaders.

Functiemenging kan zowel versterken als spanningen opleveren, afhankelijk van de locatie en schaal.

Sociaal-maatschappelijke veerkracht

De veerkracht van het buitengebied hangt samen met de aanwezigheid van lokale initiatieven, betrokkenheid van bewoners en de combinatie van functies.

De opgave ligt in:

- het ondersteunen van initiatieven vanuit het gebied;
- het behouden van sociale samenhang;
- het versterken van de verbinding tussen bewoners, ondernemers en organisaties.

Deze veerkracht is niet overal gelijk en vraagt om aandacht per gebied.

Economische dragers en ruimtelijke samenhang

Niet-agrarische economische dragers spelen een steeds belangrijkere rol in het buitengebied. Tegelijkertijd zijn deze functies verspreid en kleinschalig, waardoor de ruimtelijke impact vaak beperkt lijkt, maar in totaliteit wel relevant is.

De opgave zit in:

- het inzichtelijk maken van de optelsom van functies;
- het afwegen van spreiding versus clustering;
- het omgaan met de ruimtelijke en functionele samenhang tussen activiteiten.

Samenvattend

De sociaaleconomische opgaven in het buitengebied van Hellendoorn hangen samen met een geleidelijke verschuiving naar een meer multifunctioneel gebruik van het gebied. Verschillende functies en belangen komen steeds vaker samen in dezelfde ruimte. Dit vraagt om afstemming en inzicht in hoe deze ontwikkelingen zich per gebied manifesteren.

5 INVENTARISATIE PRAKTIJKERVARINGEN

5.1 Resultaat agrarische buurtschapsbijeenkomsten

Tijdens de buurtschapsbijeenkomsten hebben agrariërs hun ervaringen gedeeld. Dit deden zij als reactie op de landbouwanalyse die gepresenteerd werd door het Kadaster. De gesprekken geven een beeld van hoe boeren de huidige situatie in het buitengebied ervaren.

Over het algemeen geven agrariërs aan dat het type gewas in de afgelopen jaren weinig is veranderd. Zolang bedrijven blijven bestaan, blijft het gebruik van de grond grotendeels hetzelfde. Als een bedrijf stopt, verandert het gebruik vaker en neemt akkerbouw toe. Mais blijft een belangrijk gewas, maar boeren geven aan dat er eigenlijk meer grond nodig is voor mais dan nu beschikbaar is.

Boeren ervaren dat regels, bijvoorbeeld voor gewasrotatie en rustgewassen, zorgen voor extra werk en minder flexibiliteit. Ook geven zij aan dat afstandsnormen en regels invloed hebben op wat er geteeld kan worden. Tegelijk zien zij op sommige plekken een toename van intensievere teelten, zoals aardappelen en lelies, vooral op gronden van stoppende bedrijven.

Grasland hangt sterk samen met de melkveehouderij. Zolang er melkveebedrijven zijn, blijft grasland aanwezig. Als bedrijven stoppen, verdwijnt dit vaak. Boeren geven aan dat zij soms bewust kiezen voor tijdelijk grasland om flexibel te blijven in hun bedrijfsvoering.

Een belangrijk onderwerp is mest en bodem. Door het afbouwen van derogatie en strengere regels is er meer grond nodig om mest te kunnen plaatsen. Boeren schatten dat de grondbehoefte hierdoor flink toeneemt. Tegelijk geven zij aan dat de bodem op sommige plekken armer wordt, wat invloed heeft op de opbrengst.

De beschikbaarheid van grond wordt door veel agrariërs als een groot knelpunt gezien. Volgens hen lijkt er op papier soms voldoende grond beschikbaar, maar is deze in de praktijk vaak al in gebruik door andere boeren. Ook wordt genoemd dat overheden en investeerders grond opkopen, wat invloed heeft op de prijs en beschikbaarheid. Daarnaast is er behoefte aan betere verkaveling. Boeren willen hun huiskavels vergroten om efficiënter te kunnen werken. Vrijwillige kavelruil wordt hierbij als mogelijke oplossing gezien.

Agrariërs geven ook aan dat hun bedrijven vaak niet alleen binnen de gemeente liggen. Zij gebruiken ook grond in omliggende gemeenten. Dit is belangrijk om mee te nemen, omdat het invloed heeft op de bedrijfsvoering.

Over natuurbeleid bestaan zorgen. Sommige boeren ervaren dat natuurdoelen en regels niet altijd goed aansluiten bij het gebied. Ook maken zij zich zorgen over uitbreiding van natuur en de gevolgen voor hun bedrijf.

De groenblauwe dooradering wordt nu gezien als een ambitie, maar er is zorg dat dit in de toekomst verplicht wordt en beperkingen kan opleveren.

Tot slot geven agrariërs aan dat ontwikkelingen zoals woningbouw invloed hebben op hun bedrijf, bijvoorbeeld door strengere regels. Ook worden zorgen genoemd over zaken zoals de verspreiding van Jacobskruiskruid, vogelgriep en nieuwe regels voor dierenwelzijn.

Samenvattend laten de bijeenkomsten zien dat agrariërs vooral behoefte hebben aan duidelijkheid, ruimte om te ondernemen en een goede afstemming tussen beleid en praktijk.

5.2 Resultaat interviews

Naast het verzamelen van data is ook informatie opgehaald uit de praktijk. Cijfers laten niet altijd zien hoe het buitengebied echt wordt gebruikt en beleefd. Daarom zijn gesprekken gevoerd met mensen uit het gebied.

In totaal zijn er 15 interviews gehouden. Dit waren onder andere 9 agrarische ondernemers zoals melkveehouders, intensieve veehouders en akkerbouwers. Ook zijn gesprekken gevoerd met andere partijen zoals Vitens, Landschap Overijssel, de Hellendoornse Ondernemers Recreatie en Toerisme (HORT) en vertegenwoordigers van plaatselijke belangen. Het aantal gesprekken per sector of functie is gebaseerd op de fysieke ruimte die zij inneemt in het buitengebied. Hoe meer ruimte hoe meer gesprekken zijn gevoerd.

De gesprekken gingen over de huidige situatie. Er is gevraagd naar wat mensen zien en ervaren in het buitengebied.

Bijvoorbeeld:

- Veranderingen in het landschap.
- Hoe gronden worden gebruikt.
- Plekken waar functies elkaar in de weg zitten zoals landbouw, natuur, wonen en recreatie.

De uitkomsten van deze gesprekken staan in deze paragraaf. Samen met de data geven ze een completer beeld van het buitengebied van Hellendoorn.

Uit de interviews komt naar voren dat mensen het buitengebied van Hellendoorn over het algemeen als prettig ervaren om in te wonen en te werken. De sociale samenhang in de buurtschappen wordt als goed beoordeeld. Tijdens het groepsinterview met de plaatselijke belangen werd dit gemiddeld gewaardeerd met een 8.

Tegelijk laten de gesprekken zien dat er verschillende belangen spelen in het gebied. Zo hebben stoppende agrariërs behoefte aan ruimte om hun erf anders te gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen. Ondernemers die willen doorgaan, zien juist risico's als er meer woningen in de omgeving komen, omdat dit hun bedrijfsontwikkeling kan beperken. Zowel agrariërs als recreatieondernemers geven aan dat ruimte in vergunningverlening belangrijk is om hun bedrijf toekomstbestendig te houden.

Ook wordt leegstand en verloedering van erven en gebouwen genoemd als aandachtspunt. Op sommige plekken is dit al zichtbaar. Daarnaast wordt de druk op de ruimte duidelijk, doordat functies zoals landbouw, natuur, recreatie en wonen elkaar soms in de weg zitten.

Voor recreatie wordt aangegeven dat grootschalige ontwikkelingen niet altijd goed passen in het buitengebied. Kleinschalige recreatie, bijvoorbeeld als nevenactiviteit bij agrarische bedrijven, wordt juist als kans gezien. Wel zorgen recreatie en verkeer op sommige plekken voor overlast en onveilige situaties.

Op het gebied van natuur en water zien inwoners zowel kansen als knelpunten. Er is bereidheid bij agrariërs om meer aan natuurbeheer te doen, mits daar een passende vergoeding tegenover staat. Tegelijk zijn er zorgen over droogte, wateroverlast en waterkwaliteit.

Voor wonen is er een duidelijke behoefte aan nieuwe woningen, vooral voor eigen inwoners. Daarbij wordt gevraagd om maatwerk en meer flexibiliteit in regels, zowel in de kernen als in het buitengebied. Tot slot wordt aangegeven dat het buitengebied ook kansen biedt voor kleinschalige bedrijvigheid en nieuwe vormen van energie, maar dat hier soms weerstand en belemmeringen spelen.

6 INVENTARISATIE AANDACHTSPUNTEN

In dit hoofdstuk worden per thema de belangrijkste knelpunten en aandachtspunten in het buitengebied van Hellendoorn beschreven. Hierbij is waar mogelijk onderscheid gemaakt tussen de verschillende buurtschappen, omdat de situatie en ontwikkelingen per gebied verschillen.

In alle thema's zien we dat er keuzes nodig zijn m.b.t. functie, ruimte, landschap, infrastructuur en andere zaken. Dit zijn politieke keuzes die niet in dit rapport zijn opgenomen.

6.1 Water en bodem

Water en bodem vormen de basis van het buitengebied en hebben invloed op hoe en waar functies zich kunnen ontwikkelen. Verschillen tussen hoge en lage gronden zorgen voor verschillende uitdagingen en vragen om afstemming in het gebruik van de ruimte.

Knelpunten

- Water en bodem worden steeds belangrijker voor het gebruik van het buitengebied.
- Door Europese regels, zoals de Kaderrichtlijn Water, moeten doelen voor waterkwaliteit uiterlijk in 2027 worden gehaald.
- Dit betekent dat water en bodem een grotere rol gaan spelen bij keuzes over het gebruik van grond.
- Het buitengebied heeft te maken met zowel droogte als wateroverlast. Op hogere gronden ontstaat snel een tekort aan water, terwijl in lagere delen water kan blijven staan.
- Verschillende functies, zoals landbouw, natuur en waterwinning, vragen om hetzelfde water en dezelfde ruimte.
- Drinkwatergebieden zorgen voor extra regels en beperkingen in het gebruik van bodem en grondwater.
- Maatregelen voor water en bodem kunnen het agrarisch gebruik beperken, bijvoorbeeld door minder bemesting of andere teelten.
- Opgaven voor water, natuur en drinkwater sluiten niet altijd goed op elkaar aan.
- Aanpassingen in water- en bodembeheer kosten tijd en geld, terwijl de voordelen vaak pas later zichtbaar zijn.
- Onzekerheid over toekomstig beleid maakt het lastig voor ondernemers om keuzes te maken.

Aandachtspunten

- Het watersysteem biedt kansen om water beter vast te houden en te verdelen.
- Door rekening te houden met water en bodem kan beter worden bepaald wat waar mogelijk is in het buitengebied.
- Als grootste functie in het buitengebied kan landbouw bijdragen aan waterbeheer, bijvoorbeeld door water vast te houden of beter te benutten.
- Verschillen in bodem en hoogte maken maatwerk per gebied mogelijk.
- Door goed bodembeheer en landgebruik kan de kwaliteit van grondwater en drinkwater op pijl blijven of verbeteren waar nodig.
- Landbouw kan een rol spelen in de bescherming van drinkwater, bijvoorbeeld door (aangepast) gebruik van de grond.
- Samenwerking tussen landbouw, waterschappen en drinkwaterbedrijven biedt kansen voor nieuwe verdienmodellen.
- Maatregelen voor water en bodem helpen om het landbouwsysteem beter bestand te maken tegen droogte en extreme neerslag.

6.2 Natuur

De natuur in het buitengebied bestaat uit beschermde gebieden, landschapselementen en agrarisch gebied. Er liggen verschillende opgaven voor natuur, zoals het versterken van bestaande natuur en het verbeteren van de samenhang tussen gebieden. Deze opgaven hebben invloed op het gebruik van de ruimte en vragen om afstemming met andere functies zoals landbouw en water.

Knelpunten

- In en rond Natura 2000-gebieden gelden regels die invloed hebben op wat mogelijk is in het buitengebied.
- De natuur staat onder druk door factoren zoals droogte en stikstof.
- Natuurdoelen vragen ruimte, terwijl diezelfde ruimte ook nodig is voor andere functies zoals landbouw, water (kwaliteit/kwantiteit) en drinkwater.
- De opgaven voor NNN en GBDA kunnen spanning geven met de landbouw. Het NNN is locatiegebonden en kan leiden tot functieverandering van landbouwgrond of beperkingen in het gebruik. De GBDA vraagt ruimte voor natuur en landschap, wat kan zorgen voor minder efficiënte bedrijfsvoering of verlies van productieve grond.
- Door de onzekerheid over de exacte invulling en begrenzing van deze opgaven zijn deze niet meegenomen als grondvraag in de grondrukanalyse. Hierdoor kan het beeld van de totale ruimtedruk onvolledig zijn.

Aandachtspunten

- Het gebied heeft al veel natuur en landschapselementen die verder kunnen worden versterkt.
- Er zijn mogelijkheden om natuur en landbouw beter te combineren, bijvoorbeeld via agrarisch natuurbeheer.
- De groenblauwe dooradering kan onderdeel worden van de agrarische bedrijfsvoering en bijdragen aan biodiversiteit en een sterker landschap.
- Verbindingen tussen natuurgebieden kunnen worden verbeterd, waardoor de natuur robuuster wordt.
- De opgaven voor NNN en GBDA bieden ook kansen voor agrariërs, bijvoorbeeld via vergoedingen voor natuurbeheer.
- Maatregelen voor natuur kunnen bijdragen aan een betere waterhuishouding en bodemkwaliteit.

6.3 Landbouw

De landbouw is de belangrijkste gebruiker van het buitengebied en bepaalt in grote mate het landschap en het grondgebruik. In het gebied komt vooral melkveehouderij voor, wat zorgt voor een groot aandeel grasland. Tegelijk staat de sector voor verschillende uitdagingen, zoals toenemende regelgeving, druk op de ruimte en veranderingen in het verdienmodel. Ontwikkelingen in landbouw hebben direct invloed op andere functies zoals natuur, water en recreatie. Daarom is afstemming tussen deze functies belangrijk voor een toekomstbestendig buitengebied.

Knelpunten

- De vraag naar landbouwgrond is groot, terwijl beschikbare grond beperkt is.
- Grond die beschikbaar lijkt, is in de praktijk vaak al in gebruik.
- Regels voor mest, water en natuur hebben invloed op de bedrijfsvoering.
- De beschikbare ruimte moet worden gedeeld met andere opgaven zoals natuur, water, wonen en energie.
- De druk op de ruimte en de toenemende regelgeving zorgen voor druk op het verdienmodel van de agrarische ondernemers. In delen van de gemeente stoppen relatief veel agrarische bedrijven, wat kan leiden tot leegstand, verandering van het landschap en onzekerheid over het toekomstig gebruik van gronden en erven.

- Bij functieverandering van gronden of erven kan het gebruik van het landschap veranderen. Bij functieverandering van gronden of erven kan het gebruik van het landschap veranderen.
- Onzekerheid over toekomstig beleid maakt het lastig voor ondernemers om te investeren.
- Agrarische ondernemers hebben ruimte nodig binnen vergunningverlening om hun bedrijf aan te passen en toekomstbestendig te maken, maar ervaren dat de huidige regels en procedures dit soms beperken.
- Recreatie, landbouw en natuur maken gebruik van dezelfde ruimte, wat op sommige plekken spanning kan geven.

Aandachtspunten

- Landbouw blijft de grootste gebruiker van grond en een belangrijke drager van het buitengebied.
- De landbouw speelt een belangrijke rol in het beheer en behoud van het landschap.
- De aanwezigheid van veel melkveehouderij zorgt voor een groot aandeel grasland, wat bijdraagt aan het huidige landschap.
- Er zijn mogelijkheden voor nieuwe verdienmodellen zoals natuurbeheer, energie en andere vormen van verbreding.
- Vrijwillige kavelruil kan helpen om grond beter te verdelen en efficiënter te gebruiken.
- Samenwerking tussen agrariërs kan bijdragen aan beter grondgebruik.
- In delen van de gemeente zijn relatief veel bedrijven met jonge ondernemers of een opvolger, wat kansen biedt voor vernieuwing en toekomstbestendige bedrijfsvoering.
- De combinatie van landbouw, landschap en recreatie biedt kansen voor een aantrekkelijk en beleefbaar buitengebied.
- Agrarische bedrijven kunnen inspelen op ontwikkelingen door functies te combineren, bijvoorbeeld met recreatie of andere activiteiten.
- De diversiteit tussen de buurtschappen maakt maatwerk per gebied mogelijk.
- Door goed bodembeheer kan de landbouw bijdragen aan een goede waterkwaliteit en bodemkwaliteit.
- Landbouw kan een rol spelen in het vasthouden van water en het omgaan met droogte en wateroverlast.
- Samenwerking met andere partijen, zoals overheden en drinkwaterbedrijven, kan nieuwe kansen en vergoedingen opleveren.
- Innovatie en nieuwe technieken kunnen helpen om efficiënter en duurzamer te produceren.

6.4 Klimaat en energie

De opgave voor klimaat en energie brengt nieuwe functies en ruimtevragen met zich mee in het buitengebied. Deze ontwikkelingen moeten worden ingepast in een gebied waar al verschillende functies aanwezig zijn.

Knelpunten

- De opgave voor duurzame energie vraagt ruimte in het buitengebied.
- Energieprojecten kunnen invloed hebben op landschap en leefomgeving.
- De capaciteit van het elektriciteitsnet is beperkt, waardoor niet alle plannen direct kunnen worden uitgevoerd.
- Verschillende belangen moeten worden afgewogen binnen dezelfde ruimte.

Aandachtspunten

- Lopende en geplande projecten kunnen een grote bijdrage leveren aan de energieopgave.
- Groen gas biedt kansen die goed aansluiten bij de agrarische sector, als verdienmodel en als bijdrage aan de warmtetransitie. Deze kansen doen zich vooral voor in Daarle.
- Er zijn mogelijkheden om functies te combineren, zoals energie en landbouw.

- De energietransitie kan bijdragen aan nieuwe inkomstenbronnen.

6.5 Wonen

Ontwikkelingen rondom wonen vragen om zorgvuldige afweging en kunnen op sommige plekken leiden tot knelpunten met andere functies.

Knelpunten

- De vraag naar woningen neemt toe, terwijl ruimte in het buitengebied beperkt is.
- Wonen kan botsen met agrarische functies, bijvoorbeeld door afstandsnormen.
- Regels en afstandsnormen beperken waar gebouwd kan worden.
- Verspreide ontwikkelingen kunnen invloed hebben op landschap en structuur.

Aandachtspunten

- Vrijkomende agrarische erven bieden mogelijkheden voor hergebruik.
- De Rood voor Rood-regeling draagt bij aan verbetering van het landschap.

6.6 Sociaaleconomisch

Het buitengebied van Hellendoorn kent een mix van functies en activiteiten zoals landbouw, bedrijvigheid, recreatie en wonen. Deze functies dragen samen bij aan de leefbaarheid en economie van het gebied, maar vragen ook om onderlinge afstemming.

Knelpunten

- Voorzieningen liggen vaak buiten het buitengebied.
- Functiemenging kan zorgen voor spanning tussen verschillende activiteiten.
- Leefbaarheid verschilt per gebied.

Aandachtspunten

- Het buitengebied heeft een sterke sociale samenhang en betrokkenheid.
- Er is ruimte voor verschillende vormen van ondernemerschap.
- Door landbouw te combineren met andere vormen van bedrijvigheid kan de ruimte op meerdere manieren worden gebruikt. Dit draagt bij aan de economie en de leefbaarheid van het buitengebied.
- Initiatieven vanuit bewoners en ondernemers dragen bij aan de vitaliteit van het gebied.

7 BIJLAGEN

B1. Gebruikte datasets en bronnen

Voorwoord:

- [Ontstaan van Overijssels landschap in drie tijdsvensters](#)
- [Landschapsbiografie van het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal.pdf](#)
- [Beleidsregel Beleid Nieuw Buitengebied | Lokale wet- en regelgeving](#)

Specifiek voor Hellendoorn:

- [Beleid nieuw buitengebied \(april 2020\).pdf](#)
- [Beleidsplan Samen leven met water 2021-2025.pdf](#)
- [Beleidsregel beleid nieuw buitengebied](#)
- [Agrarisch actieplan \(2021\)](#)
- [*Handboek Openbare Ruimte](#)

Waterschap:

- [Watervisie 2050 – Vechtstromen \(2021\)](#)
- [Waterbeheerprogramma 2022 - 2027 – Vechtstromen \(2021\)](#)

Provinciaal:

- [Omgevingsvisie Provincie Overijssel 2026](#)
- [Omgevingsverordening Overijssel](#)
- [Natuurbeheerplan Provincie Overijssel 2024](#)
- [Basiskwaliteit Natuur in Overijssel](#)
- [Ontwikkelopgave Natura 200 \(Jaarverslag 2023\)](#)

Rijk

- [Ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied](#)
- [Vogelrichtlijn](#)
- [Habitatrichtlijn](#)

Bronnen voor thema Water & Bodem

- [Bodemdata](#)
- [Kaarten | Atlas Leefomgeving \(Waterkaart\)](#)
- [Legger oppervlaktewateren \(WDOD\)](#)
- [Legger oppervlaktewaterlichamen \(Waterschap Vechtstromen\)](#)
- [Gebiedsatlas | Kennishub Landelijk Gebied](#)
- [Overstromingsgebied \(T=100\) | Geschiktheidskaarten voor bebouwing in Vechtstromen](#)
- [ANLb - Topografische kaart](#)

Bronnen voor thema Natuur:

Specifiek voor Sallandse Heuvelrug

- [🔗 Natura 2000 – Sallandse Heuvelrug \(gebiedspagina\)](#)
- [🔗 Aanwijzingsbesluit Sallandse Heuvelrug](#)
- [🔗 Beheerplan Sallandse Heuvelrug](#)
- [🔗 Natuurdoelanalyse Sallandse Heuvelrug \(2023\)](#)

Specifiek voor Wierdense Veld

- [🔗 Natura 2000 – Wierdense Veld \(gebiedspagina\)](#)
- [🔗 Aanwijzingsbesluit Wierdense Veld \(2016, PDF\)](#)
- [🔗 N2000 gebiedsanalyse Wierdenseveld 2017](#)
- [🔗 Advies Ecologische Autoriteit – Wierdense Veld \(2023\)](#)
- [🔗 Natuurdoelanalyse Wierdense Veld \(2023\)](#)

Specifiek voor Vecht- en Beneden-Reggegebied

- [🔗 Natura 2000 - Vecht- en Beneden-Reggegebied \(gebiedspagina\)](#)
- [🔗 Aanwijzingsbesluit Vecht- en Beneden-Reggegebied \(2013 + wijziging 2014\)](#)
- [🔗 N2000 Gebiedsanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied](#)
- [🔗 Advies Vecht- en Beneden-Reggegebied](#)
- [🔗 Natuurdoelanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied](#)

Specifiek voor Boetelerveld

- [🔗 Natura 2000 - Boetelerveld \(gebiedspagina\)](#)
- [🔗 Aanwijzingsbesluit Wierdense Veld](#)
- [🔗 N2000 Gebiedsanalyse Boetelerveld](#)
- [🔗 Advies ecologische autoriteit Boetelerveld](#)
- [🔗 Natuurdoelanalyse Boetelerveld \(2022\)](#)

Overige bronnen voor thema Natuur

- [🔗 Dashboard groenblauwe landschapselementen Hellendoorn](#)
- [🔗 Groenkaart Atlas Leefomgeving](#)
- [🔗 ANLb - Topografische kaart](#)
- [🔗 Basiskwaliteit Natuur in Overijssel](#)

Bronnen voor thema Energie

- [🔗 Het Klimaatakkoord \(landelijk\)](#)
- [🔗 Energiestrategie Twente - RES Twente \(regionaal\)](#)
- [🔗 Beleid Nieuw Buitengebied Hellendoorn \(gemeentelijk\)](#)

Bronnen voor thema Wonen

- [🔗 WEB Woonvisie 2019 Hellendoorn](#)
- [🔗 Routekaart versnelling woningbouw Gemeente Hellendoorn “De stap naar 1.000 woningen](#)

Bronnen voor thema Sociaal Economisch

- [20251028-BB-Koersdocument raad.pdf](#)
- [WBMbu_Hellendoorn | Tableau Public](#)
- [Cijfers op de kaart | CBS](#)
- [VISIE VRIJETIJDSECONOMIE 2030 GEMEENTE HELLENDOORN](#)
- [De Wiki van Hellendoorn](#)
- [Leefbaarometer | Kaart](#)
- [Buitengebied - Regels op de kaart - Omgevingsloket](#)

B2. Betrokken gesprekspartners

In het kader van de inventarisatie zijn gesprekken gevoerd met verschillende agrarische ondernemers en andere betrokken partijen uit het gebied. Deze gesprekken hadden als doel om de verzamelde gegevens te toetsen, aan te vullen met gebiedskennis en beter inzicht te krijgen in de samenhang tussen de verschillende thema's.

Daarnaast is een groepsinterview afgenomen tijdens een bijeenkomst van de Plaatselijke Belangen binnen de gemeente Hellendoorn.

De gesprekken zijn gebruikt om praktijkervaringen op te halen en de aansluiting met het gebied te versterken.

B3. Gebruikte definities en begrippenlijst

1. Kaderrichtlijn Water (KRW)

Europese regels die ervoor zorgen dat het water in rivieren, beken, meren en grondwater schoon en gezond blijft. De doelen voor waterkwaliteit moeten uiterlijk in 2027 worden gehaald.

2. Agrarische cultuurgrond

Grond die in gebruik is voor de landbouw, zoals grasland en akkerland, en die wordt gebruikt voor het telen van gewassen of het houden van dieren.

3. Waterwingebied

Gebied waar grondwater wordt opgepompt om drinkwater van te maken. In deze gebieden gelden strenge regels om het water schoon te houden.

4. Grondwaterbeschermingsgebied

Gebied rondom een waterwingebied waar extra regels gelden om te voorkomen dat vervuiling het grondwater bereikt. Dit helpt om de drinkwaterbronnen te beschermen.

5. Intrekgebied

Het gebied waar regenwater in de bodem zakt en uiteindelijk naar een waterwingebied stroomt. Wat hier gebeurt, heeft invloed op de kwaliteit van het grondwater op de langere termijn.

6. Huiskavels

Grond die direct bij het agrarisch bedrijf ligt, meestal rondom het erf. Deze grond is makkelijk bereikbaar en wordt vaak gebruikt voor intensiever gebruik, zoals beweiding of het verbouwen van gewassen dichtbij huis.

7. Veldkavels

Grond die verder van het agrarisch bedrijf ligt en niet direct grenst aan het erf. Deze percelen liggen vaak verspreid in het gebied en zijn minder efficiënt in gebruik door extra reistijd en transport.

8. Graasdierbedrijven

Agrarische bedrijven die dieren houden die vooral gras eten, zoals melkvee, schapen of vleesvee.

9. Latente ruimte

De ruimte in een vergunning die wel is toegestaan, maar op dat moment niet wordt gebruikt.

Bijvoorbeeld: een agrarisch ondernemer mag meer dieren houden dan er daadwerkelijk aanwezig zijn.

10. NB-vergunningen (Natuurvergunningen)

Vergunningen die nodig zijn voor activiteiten die invloed kunnen hebben op natuurgebieden, zoals Natura 2000. Hierbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar stikstofuitstoot.

11. PAS-melder

Een bedrijf dat zich in het verleden heeft gemeld onder het Programma Aanpak Stikstof (PAS), maar nog geen definitieve natuurvergunning heeft gekregen.

12. Gronddruk

De mate waarin er vraag is naar landbouwgrond in een gebied. Hoge gronddruk betekent dat er veel vraag is en weinig beschikbare grond.

13. Gecombineerde opgave / BAB

Jaarlijkse opgave van agrarische ondernemers bij de overheid, waarin zij gegevens doorgeven over hun bedrijf, zoals gewassen, dieren en grondgebruik. BAB staat voor Basisregistratie Agrarische Bedrijven.

14. Areaal

De totale oppervlakte grond die voor een bepaald doel wordt gebruikt, bijvoorbeeld het areaal grasland of mais.

15. Bouwplan

Het overzicht van gewassen die een agrariër op zijn percelen teelt, vaak verdeeld over meerdere jaren. Dit helpt bij een goede bodemkwaliteit en gewasrotatie.

16. Derogatie

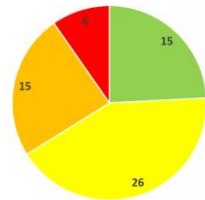
Een uitzondering op Europese mestregels, waardoor boeren meer dierlijke mest per hectare mochten gebruiken dan normaal is toegestaan. Deze uitzondering wordt afgebouwd, waardoor er minder mest op eigen grond mag worden uitgereden.

B4. Overige bijlagen

Leeftijd opvolging per buurtschap

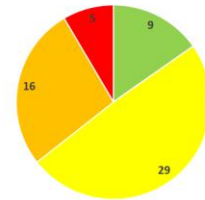
Leeftijd en opvolging 25

Daarle en Daarlerveen - Leeftijd (2016)

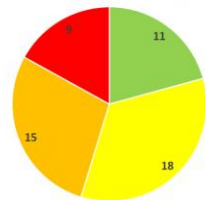
■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

Daarle en Daarlerveen - Leeftijd (2019)

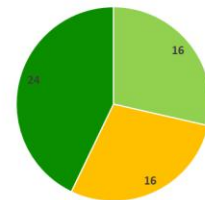
■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

Daarle en Daarlerveen - Leeftijd (2024)

■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

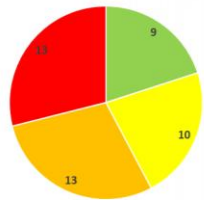
Daarle en Daarlerveen - Opvolging (2023)

■ 50 jaar of jonger of onbekend ■ Geen bedrijfsopvolging ■ Wel bedrijfsopvolging (opvolger is ouder dan 16 jaar)

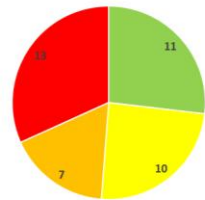
Leeftijd en opvolging 26

Egede, Hancate, Eelen en Rhaan - Leeftijd (2016)

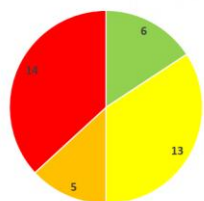
■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

Egede, Hancate, Eelen en Rhaan - Leeftijd (2019)

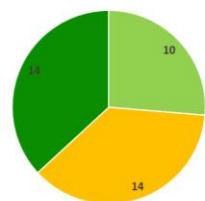
■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

Egede, Hancate, Eelen en Rhaan - Leeftijd (2024)

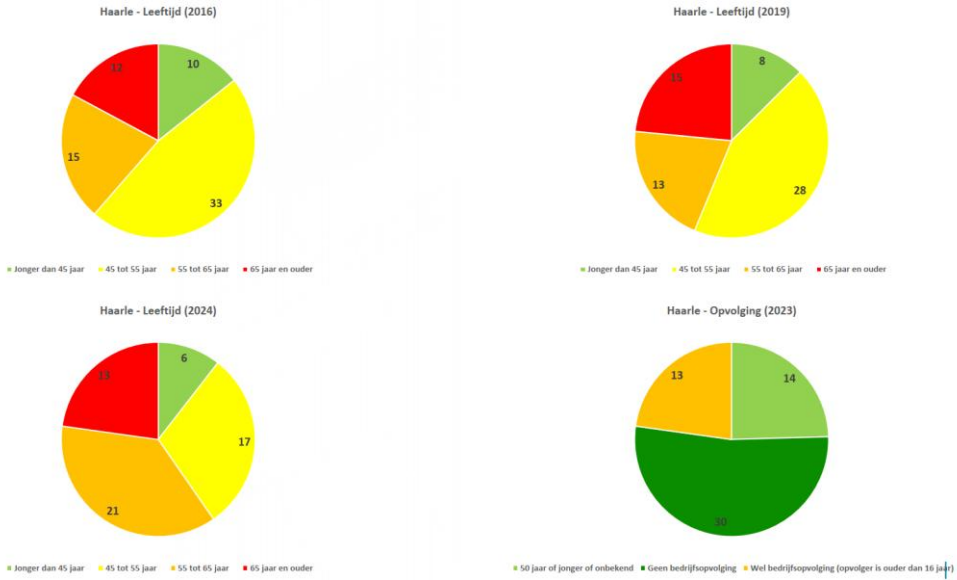
■ Jonger dan 45 jaar ■ 45 tot 55 jaar ■ 55 tot 65 jaar ■ 65 jaar en ouder

Egede, Hancate, Eelen en Rhaan - Opvolging (2023)

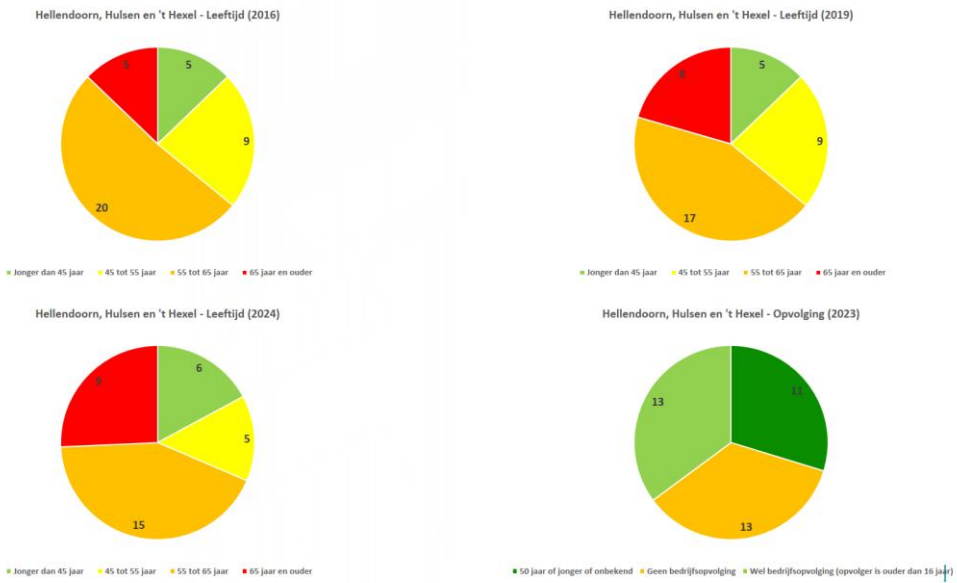

■ 50 jaar of jonger of onbekend ■ Geen bedrijfsopvolging ■ Wel bedrijfsopvolging (opvolger is ouder dan 16 jaar)

Leeftijd en opvolging 27

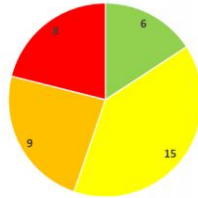
Leeftijd en opvolging 28

Leeftijd en opvolging

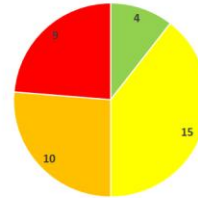
29

Marle - Leeftijd (2016)

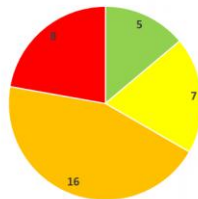
Jonger dan 45 jaar 45 tot 55 jaar 55 tot 65 jaar 65 jaar en ouder

Marle - Leeftijd (2019)

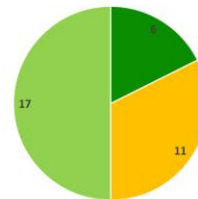
Jonger dan 45 jaar 45 tot 55 jaar 55 tot 65 jaar 65 jaar en ouder

Marle - Leeftijd (2024)

Jonger dan 45 jaar 45 tot 55 jaar 55 tot 65 jaar 65 jaar en ouder

Marle - Opvolging (2023)

50 jaar of jonger of onbekend Geen bedrijfsopvolging Wel bedrijfsopvolging (opvolger is ouder dan 16 jaar)